

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

факультет іноземних мов

кафедра германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИГУКІВ У СУЧАСНОМУ
НІМЕЦЬКОМУ ДИСКУРСІ**

Студентки 2 курсу групи 2МНАЗ
Освітньої програми Середня освіта (Мова і
література (німецька, англійська))
Спеціальності 014.022 Середня освіта (Мова і
література (німецька))
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістра

Тихомирової Анастасії Сергіївни

Науковий керівник: Дробаха Л.В. кандидат
філологічних наук, доцент

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2019 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ВИГУК ЯК НЕЗМІНЮВАНА ОСОБЛИВА ЧАСТИНА МОВИ.....	6
1.1. Історія формування вигуків як частини мови.....	6
1.2. Класифікація та функції вигуків.....	10
1.3. Сучасна концепція використання вигуків у мові.....	20
1.3.1. Вигуки у сучасній німецькій розмовній мові.....	20
1.3.2. Семантична варіативність вигуків.....	23
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	35
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИГУКІВ У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ ДИСКУРСІ.....	37
2.1. Дослідження вживання вигуків у мовленні.....	37
2.2. Тема «Вигуки» у навчально-методичній літературі.....	54
2.3. Викладання теми «Вигуки» на середньому ступені вивчення німецької мови.....	57
2.3.1. Навчання німецької мови на матеріалі німецькомовних серіалів.....	57
2.3.2. Етапи під час роботи з серіалом при вивченні теми «Вигуки».....	60
2.3.3. Серія уроків для вивчення теми «Вигуки» на матеріалі серіалів.....	61
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	76
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	78
РЕЗЮМЕ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Будь-яка мова в процесі свого розвитку набуває своїх структурно-граматичних, комунікативних, функціональних особливостей, які певною мірою пов'язані з соціальним, інтелектуальним, емоційним та іншими аспектами життя людини, що знаходить своє відображення в одиницях та категоріях мови. Як основний засіб спілкування мова є засобом передачі інформації від мовця до слухача. Тому всі одиниці й категорії мови відповідають потребам і умовам здійснення комунікативної діяльності людини, що становить важливий аспект її соціальної поведінки.

У процесі комунікації людина не лише передає інформацію, а й по-різному реагує на оточуючу дійсність. Не останню роль у цьому відіграють ті одиниці мови, які обслуговують вираження емоцій, емоційних оцінок, волевиявлення, етикету. Такими одиницями є вигуки, до складу яких входять незмінювані слова, що не мають спеціальних морфологічних показників, крім незмінюваності, а також словосполучення, різні фразеологізовані речення. Вигуки є характерною приналежністю емоційно-забарвленого мовлення, що й зумовлює їхнє супроводження паралінгвістичними, невербальними засобами комунікації: інтонацією, жестами, мімікою. Багато лінгвістів сперечаються над позитивними та негативними сторонами такої взаємодії з англійською мовою.

Актуальність роботи обумовлена тим, що вигуки є невід'ємною частиною в розмовній мові кожного народу. Дослідження комунікативно-прагматичних особливостей вигуків сучасної німецької мови полягає в тому, що під впливом поширення англійської мови збільшується лексичний склад німецької мови. Проблемою є те, що під час занять тема вигуків розкривається лише поверхнево і не береться до уваги їх семантична варіативність.

Об'єктом дослідження є вигуки як частина мови та їхня позиція в розмовній мові.

Предметом дослідження слугують семантичні властивості вигуків, їх роль в системі частин мови, вживання вигуків у мовах різних національностей.

Мета роботи полягає в дослідженні вживання вигуків в розмовній мові та викладання теми «Вигуки» під час занять з німецької мови на середньому ступені вивчення мови.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) визначити поняття «вигук» та дослідити історію його появи в системі частин мови;
- 2) дослідити класифікацію та функції вигуків в мовленні;
- 3) проаналізувати концепцію використання вигуків у розмовній мові та їх семантичну варіативність;
- 4) порівняти вживання вигуків серед носіїв мови та серед тих, хто вивчає німецьку мову;
- 5) проаналізувати вживання вигуків під час перегляду серіалів та в навчальних підручниках і посібниках;
- 6) розробити серію уроків на тему «Вигуки».

Матеріалом роботи слугують статті із німецьких молодіжних журналів, інтернет-порталів, чатів, додатків для спілкування з іноземцями, серіали, навчально-методична література. Основні джерела дослідження – сучасний німецький серіал «Extra Deutsch» та німецькі підручники «Netzwerk», «Begegnungen», «Schritte», «Parallelen».

У роботі використано описовий, зіставний **методи** дослідження, метод статистичного аналізу, методи порівняння та узагальнення.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше було розроблено серію уроків для тренування вживання вигуків у розмовній мові.

Теоретичне значення роботи полягає у вивченні історії походження вигуків, розмежування їх на різні категорії та визначення їхніх функцій у мовленні. Також було розглянуто сфери, в яких найчастіше вживаються вигуки і які значення вони можуть мати.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали та висновки дослідження можуть бути використані при проведенні занять з німецької мови в навчальних закладах на середньому ступені навчання.

Апробація роботи. Основні положення та результати дослідження були представлені на 5 конференціях: 1) XVII міжнародна студентська Інтернет-конференція «МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: Інтеграційні тенденції в сучасному світі» (м. Вінниця, 14-15 березня 2019 року); 2) Студентська наукова Інтернет-конференція «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» (м. Вінниця, 28 березня 2019 року); 3) Щорічна наукова конференція «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі» (м. Вінниця, 24 квітня 2019 року); 4) Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (м. Вінниця, 20 листопада 2019 року); 5) Студентська наукова Інтернет-конференція «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» (м. Вінниця, 17 грудня 2019 року).

Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ВИГУК ЯК НЕЗМІНЮВАНА ОСОБЛИВА ЧАСТИНА МОВИ

1.1. Історія формування вигуків як частини мови

Історія становлення будь-якої мови є дуже складним процесом і поділяється на багато різних етапів її розвитку. На сьогоднішній день вирізняють багато теорій щодо формування мови як засобу спілкування. За допомогою лінгвістів, істориків та інших вчених, які досліджують історію мови, ми маємо змогу не тільки користуватись нею, а й вивчати як предмет в учбових закладах.

У сучасному мовознавстві є багато теорій виникнення мови. Найбільш відомі такі теорії походження мови – теорія звуконаслідування, вигуків, трудових вигуків. Всі вони, на відміну від теорій штучного створення мови, розглядають виникнення людської мови як тривалий процес поступового її становлення на основі мовних засобів комунікації, пов'язаний з пристосуванням певних частин організму людини для вимови звуків мови, з формуванням мовного апарату [29, с. 520].

Термін «вигук» вперше з'явився в 1916 році у «Граматичі» Мелетія Смотрицького в формі «междометие» (буквальний переклад з лат. *interjectio*, в якій *inter* – «між», а *jectio* – «мимовільне висловлювання»). Але в якості самостійної частини мови вигуки були виділені ще в античних граматиках. Однак лінгвістичні теорії, незважаючи на розвиток науки про мову, лише поверхово торкаються моделей опису, пов'язаних з вигуками [1; 14; 23].

Вигуки виникли на основі мимовільних, інстинктивних вигукувань як емоційної реакції на навколишнє середовище. Тобто, це є первинні вигуки. Що стосується вторинних, або як їх ще називають, похідних – вони виникли на основі інших слів та словосполучень. Звуконаслідування формувалось шляхом імітації людиною звуків довкілля.

Але фактами мови ставали не всі мимовільні вигукування і звуконаслідування людини, а лише ті, які набули членороздільності і певного смислового змісту в людському колективі.

Оскільки первинні вигуки в більшості розвинулися з інстинктивних вигукувань, то вони подібні навіть у генетично неспоріднених мовах. Наприклад: *a!*, *e!*, *o!*, *i!*, *y!*, *ax!* в українській, російській, білоруській і болгарській мовах; *ach!* в польській, чеській, німецькій; *ah!* в англійській, угорській, турецькій; *ai!* в українській, російській, білоруській; *aj!* в польській, чеській, словацькій; *ei!* в німецькій; *aie!* французькій; *aga!* в українській, російській, білоруській; *aha!* в польській, чеській, німецькій, англійській, турецькій, угорській. [14, с. 309]. Через те, що вигуки існують у всіх мовах, то вони можуть розглядатись як мовна універсалія. Проте функціонування вигуків у різних мовах світу є своєрідним, тому вони є також національно і культурно мотивованими.

Вигуки не належать ні до самостійних, ні до службових частин мови. Вони можуть виконувати роль як еквівалентів речення або супроводити його, вказуючи на емоції, волевиявлення людини як реакцію на явища навколишньої дійсності. Від повнозначних слів вигуки відрізняються тим, що не мають лексичного значення і граматичних ознак, а від службових слів тим, що не виконують властивих їм службових функцій. Вони є незмінними словами. Їм непритаманні морфологічні ознаки повнозначних частин мови, такі як рід, число, відмінок, особа тощо. Через те, що вигуки існують у всіх мовах, а тому можуть розглядатись як мовна універсалія. Проте функціонування вигуків у різних мовах світу є своєрідним, тому вони є також національно і культурно мотивованими.

Розглядаючи питання історії виникнення вигуків, слід зазначити, що існує теорія трудових вигуків, яка вказує на те, що мова має початок саме з використання вигуків під час праці [29, с. 533]. Запропонував цю гіпотезу

французький філософ Л. Нуаре. Філософ підкреслював, що мислення людини і її дії були спочатку нерозривні. Вигуки при колективній діяльності спрощували і організовували дії первісних людей [13, с. 28]. Як стверджує М.П. Кочерган в своєму підручнику: «Спочатку вони були мимовільними, поступово перетворилися на символи трудових процесів. Первісна мова була набором дієслівних коренів.» [21, с. 30]. Німецький вчений К. Бюхер підтримував цю теорію. Але ці «трудові викрики» мали лише функцію тільки як засіб ритмізації праці, вони нічого не виражають, навіть емоцій, а є тільки зовнішнім, технічним засобом під час роботи. Жодної функції, яка характеризує мову, в цих «трудових вигуках» виявити не можна, оскільки вони і не комунікативні, і не номінативні, і не експресивні.

Поряд з теорією трудових вигуків лінгвісти виокремлюють ще одну теорію походження мови, теорію вигуків, яка в професійній літературі має також назву теорії емоційного походження мови або емоційної теорії, афективної теорії [28, с. 525]. Ця теорія є одною з найдавніших і її витoki треба шукати ще в далекій давнині. Її виникнення пов'язано з давньогрецьким філософом Епікуром (IV-III ст. до н.е.) та його послідовником, римським філософом Лукрецієм (I ст. до н.е.). Широке розповсюдження ця теорія отримала в XVIII-XX ст., а особливо починаючи з XIX ст. Її прихильниками були англійські, російські, німецькі мовознавці та вчені. Наприклад, в 1773 р. мовознавець лорд Монбоддо опублікував в Единбурзі шеститомну книгу «Про походження і прогрес мови». До списку вчених відносять пруського вченого Вільгельма Гумбольдта, німецького вченого Якоба Грімма, Геймана Штейнталя, російського мовознавця Д.Н. Кудрявського, українського мовознавця О.О. Потебню.

Згідно вигукової теорії в її основі закладені несвідомі вигуки, які супроводжують різні стани, емоції. Згідно з точкою зору Епікура та Лукреція, в основу первісної мови покладено емоційні крики, які

пов'язувалися з враженнями, які впливають на людину речей і ставали їх позначеннями.

Необхідно зазначити що, за словами О.О. Леонтьєва, прихильники даної гіпотези бачили основу походження мови в бажанні людини висловити свої емоції і інші почуття за допомогою нечленороздільних звуків (вигуків) [25, с. 94]. Первісна людина, використовуючи вигуки, мала змогу виразити страх, радість, здивування та інші емоційні стани. Ця теорія свідчить, що саме з цих звуків з'являються звичайні слова. Як підтвердження такого шляху походження мови існує факт наявності певної кількості вигуківих слів.

Важливо підкреслити, що більшість сучасних вчених вважають теорію походження мови з вигуків, а також звуконаслідувальну теорію вирішальними. Вони здатні пояснити походження лише незначної частини слів, але не в змозі пояснити виникнення основної частини словникового складу мови. Звертається увага на те, що слова, які могли виникнути з афективних вигуків первісної людини, здатні виконувати, головним чином, виразну або експресивну функцію. Проте, у мові існує і перелік більш важливих функцій, які подібні слова, тобто вигуки, не в змозі виконувати.

Звертаючись до вигуків, лінгвісти часто відчують сумніви, в тому числі самого принципового характеру. Таким чином, до цих пір іноді виникають суперечки про те, чи знаходяться взагалі вигуки у полі зору лінгвістики. Однак, сьогодні мало хто дотримується такої думки. Вигуки належать конкретній мові і конкретній культурі, вимагають перекладу при переході з однієї мови на іншу і спеціального вивчення при оволодінні іноземною мовою.

У лінгвістиці прийнято говорити, що вигуки, на відміну від спонтанних викриків, є конвенціональними засобами, тобто такими, які людина повинна знати заздалегідь, якщо вона хоче їх вживати. Проте вигуки

все-таки знаходяться на периферії власне мовних знаків. Наприклад, деякі вигуки супроводжуються жестами. Так, український вигук «На!» має сенс в тому випадку, коли супроводжується жестом, а в деяких мовах Західної Африки є вигук, який вимовляється одночасно з вітальними обіймами.

Найбільш образне визначення вигуків дав Макс Мюллер: «Мова починається там, де закінчуються вигуки» [43, с. 27]. Однак лінгвістика не пішла цим шляхом. Було взято до уваги, що вигуки – це «колективні знаки емоційного вираження» [9, с. 746], що вони засвоюються з досвіду попередніх поколінь, як і інші елементи мови, і є «культурноспецифічними» в тому сенсі, що списки вигуків в різних мовах світу не збігаються.

Отже, визнання за вигуками статусу повноцінного слова призвело до появи їх в тлумачних словниках і, відповідно, до необхідності давати їм тлумачення на рівні з іншими словниковими одиницями. Однак в силу своєї особливої природи вигуки не завжди отримують відповідне тлумачення в словниках. А. Вежбицька критикує запропоновані словниками тлумачення вигуків і вважає, що найважливішою інформацією в їх тлумаченні повинна стати інструкція щодо їх вживання: «Ніякі тлумачення не дають читачеві інструкцій щодо того, в яких ситуаціях *woh*, *gee*, *ah* або *phew* були б недоречні. А до того ж немає способу, за допомогою якого особа, що вивчає мову, могла б здогадатися про це сама, без спеціального навчання або без тривалого занурення у відповідне мовне середовище» [7, с. 613].

1.2. Класифікація та функції вигуків

Вигук – це особлива частина мови, яку ми використовуємо для вираження почуттів і бажань, але вона не має відношення ні до самостійних, ні до службових частин мови. Вигук, як правило, граматично не пов'язаний з іншими словами-пропозиціями, не є їхнім членом, не змінюється.

Принципи виділення частин мови, зокрема вигуків, основи їх класифікації лишаються дискусійними питаннями в сучасній лінгвістиці. Їх розглядали російські, українські та західноєвропейські лінгвісти, такі як О.О.Потебня, О.М. Пешковський, О.О. Шахматов, Л.В. Щерба, В.В. Віноградов, О.С. Кубрякова, Л.А. Булаховський, І.Р. Вихованець, О.І. Германович, Ш. Баллі, Ж. Вандрієс, О.Єсперсен, Г. Пауль та інші. Існує багато точок зору щодо природи й статусу вигуків:

1) вигуки перебувають поза поділом слів за частинами мови, оскільки є різнорідним за своїм складом синтаксичним класом;

2) вигуки є частиною мови, але посідають в системі частин мови особливе місце;

3) вигуки є частиною мови, але можна віднести їх до «часток мови» разом з прийменниками й сполучниками;

4) вигуки входять до кола частин мови, до розряду повнозначних слів, всередині яких посідають особливе місце, здатні номінувати, мати лексичне значення і виконувати певні синтаксичні функції;

5) вигуки є мовленнєвими одиницями, емоційними відповідниками судження, відображенням емоційної реакції людини на позамовну ситуацію і периферією мовленнєвої системи.

Німецькі назви вигуку «Ausrufewort» або «Empfindungswort» говорять про себе самі, тим самим підкреслюючи значення цього класу слів. У мовленнєвій ситуації вигуки виникають спонтанно, тому що передають почуття. Однак це не виключає той факт, що іноді можна знайти слово, від якого деякі вигуки утворились: наприклад, *ach* від *achzen* – охати, стогнати; *puff* – пух, бах від *puffen* – стріляти; *juch* – ура від *jauchzen* – радіти.

За походженням виділяють дві групи вигуків: похідні (вторинні) та непохідні (первинні). Вперше це розмежування розробив німецький вчений В. Вундт у ХІХ ст., і з того часу більшість вчених визнає цей поділ. До

групи похідних належать вигуки, що беруть початок від інших частин мови, які втратили свою синтаксичну функцію та перейшли в іншу граматичну одиницю. Таким чином вони не лише змінили свої семантичні характеристики, а й набули емотивної функції [19, с. 3].

Ф. Амека висунула таку думку, що вторинні вигуки, тобто похідні – «слова, які мають самостійне семантичне значення, але які можуть вживатися як окремі висловлювання для вираження розумового ставлення або стану» [38, с. 111]. Такими вигуками можна назвати наступний список: *Hilfe!, Igitt!, Verdammt nochmal!, Echt?, Mein Gott!, Guck an! Ist ja nicht zu fassen! Genau! Was du nicht sagst! Kaum zu glauben! Stell dir mal vor!* і так далі.

М.А. Теленкова дає цим словам іншу характеристику: «За зовнішнім виглядом звуконаслідувальні слова зближуються з вигуками, однак відрізняються від них тим, що не виражають собою ні почуттів, ні волевиявлень» [80, с. 200].

В якості вторинних вигуків можуть виступати стійкі словосполучення і фразеологізми, такі як наприклад: *Zum Teufel!, Ach du meine Güte!* і тому подібні.

Що стосується також вторинних вигуків, через їх трансформацію з інших частин мови, вони можуть бути полісемічними. Розглянемо полісемічну функцію похідних вигуків на прикладі слова «machen». Вже з першого уроку німецької ми знаємо, що «machen» означає «робити». Онлайн-словник duden.de подає нам більше 20 інших значень, більшість яких із позначкою **umgangssprachlich* – тобто такі значення вживаються лише у розмовній мові. Тому німці вживають часто це слово, знаючи, що у відповідному контексті співрозмовник без зайвих зусиль і проблем зрозуміє його. *Macht nichts! (Нічого страшного! Вже все добре!)* – В даному контексті ми спостерігаємо, що «machen» використовується не в своєму

прямому значені [79]. *Mach dir draus! (Не драуй мене!)* – В цьому випадку дуже чітко можна побачити вираження емоцій та почуттів. *Nun mach schon! (Поспішай!)* – Що стосується вживання цієї фрази, «machen» взагалі губить своє значення і стає не можливо підібрати певне значення. І якщо в попередніх прикладах можливо було підібрати синонім або здогадатись, про що йдеться, то з останнім це зробити не вийде [58].

Розглянувши конкретний приклад, можна підсумувати, що вторинні вигуки є не лише похідними від інших частин мови словами і можуть мати своє власне значення, а й можуть його змінювати в залежності від контексту. Це вказує на багатофункціональність вигуків.

До непохідних належать вигуки, що виникли давно і обслуговують емоційну сторону життя людини. Вони не пов'язані з певною частиною мови. Наприклад: *ah!, aha!, bah!, chut!, oh!, phew!*. Це прості знаки емоційного та вольового вираження, які здебільшого походять від емоційних викриків, що супроводжують рефлекси організму на зовнішні подразнення. Ці вигуки характеризуються фонетичною оформленістю. До них також належать вигуки, що виступають як сполучення двох чи кількох первісних вигуків: *ah-a-a-a-ah, m-m-m* [19, с. 4]. Залежно від змісту та мовної ситуації вигуки можуть подвоюватися, потроюватися, ускладнюватися частками або іншими вигуками.

За значенням вигуки поділяються на чотири розряди:

1. Емоційні вигуки – виражають почуття й переживання мовця (страх, подив, іронію, гнів, обурення, зневагу, радість, задоволення). Наприклад: *ach, aha, igitt, huch, hurra*.

Різні почуття можуть бути виражені одним і тим самим вигуком, але цей вигук має вимовлятися з різною інтонацією. І навпаки, різні вигуки можуть виражати однакові почуття чи емоції. Зокрема, вигук *Upps!* залежно від контексту може передавати здивування, захоплення, нетерплячість, жах,

переляк, погрозу тощо. Окремі вигуки досить обмежені в значенні. Наприклад, вигук *Oh je!* Виражає здивування, захоплення, *Hui!* – втому, *Ihh!* – презирство тощо. За обсягом і рухливістю семантики первинні емоційні вигуки поділяються на дві групи:

а) багатозначні, з широким емоційним діапазоном захоплення, урочистості, болю, розпачу, здивування, несподіванки тощо: *Ach! Ah! Ey! He! Hey! Oh!* та їх фонетичні варіанти;

б) однозначні, що виражають негативні емоційні реакції: *Pfui! Psst! Puh! Ts ts! Uff!*

2. Спонукальні (волевиявлення) – виражають спонукання до певної дії (наказ, заклик, сигнал, спонукання до мовчання чи згоди, спонукання тварин). Наприклад: *okay, gut, genau.*

3. Слова ввічливості (мовний етикет) – привітання, подяка, вибачення, прощання, побажання тощо. Наприклад: *hallo, hi, huhu, tschüs.* Ці одиниці формують етичні межі спілкування, вони постійні в типових ситуаціях, лаконічні за формою і стандартні за вживанням, вказують на соціальний контекст і роль у ньому мовця, завжди зумовлені розподілом ролей між мовцем і слухачем-адресатом мовлення в комунікативних ситуаціях

4. Звуконаслідувальні слова – не виражають ні почуттів, ні емоцій, ні волевиявлень, а лише відтворюють звуки, які трапляються в живій і не живій природі [51]. Наприклад: *puff, peng, klonk, wau, miau, mäh.*

5. Вокативні інтер'єктиви – слова для прикликання та відгону домашніх тварин і птахів, орієнтовані на встановлення певного контакту між мовцем і твариною. Вони безпосередньо пов'язані з господарською діяльністю людей і потребою керувати поведінкою чи окремими діями їздових і тяглових тварин, промислових птахів: *riep-riep-riep.* Вокативні інтер'єктиви широко представлені в діалектному мовленні і в окремих

сферах професійного мовлення. Вони належать до найдавнішого лексичного складу мови.

Синтаксичні функції вигуків як специфічних мовленнєвих явищ тісно пов'язані з їх природою. Основними граматичними ознаками даного класу слів є синтаксична незалежність і формальна незв'язаність.

Вигуки, на відміну від інших частин мови, не здатні граматично пов'язуватись з іншими членами речення. Вони можуть бути еквівалентом речення, виступати самостійно, але – не окремим членом речення. Проте, вигуки можуть переходити в повнозначні частини мови, набуваючи лексичного значення та номінативної функції, і граматичного, утворюючи граматичні форми і вступаючи в зв'язок із іншими членами речення. Здатність окремих вигуків переходити в різні частини мови призводить до необхідності відмежування даних слів від власне вигуків, які служать для вираження лише емоцій людини. Тобто, зазнаючи синтаксичної асиміляції, вигуки можуть лише опосередковано виконувати функцію будь-якого члена речення [20].

Прості однослівні вигуки включають кілька підгруп за способом утворення в мові. Головними джерелами поповнення рядів вигуків є одиниці, що з'явилися в результаті інтер'ективації. Інтер'ективація – це перехід слів з різних частин мови у клас вигуків. У процесі інтер'ективації беруть участь іменники, дієслова, прислівники, займенники. Перехід повнозначних слів у вигуки супроводжується, на думку А. І. Германовича, втратою номінативності, категоріального значення, форм змінювання, синтаксичного навантаження і отриманням здатності виражати різні почуття [12, с. 99]. Інтер'ективація як постійний процес у мові робить вигук відкритим класом слів. Вигуки, запозичені з інших мов, ми відносимо до тієї чи іншої підгрупи виходячи з їх статусу в мові джерелі. Тут можна виділити наступні групи:

- а) субстантивні вигуки (*Gott!, Hölle!, Mensch!, Mist!, Donner!, Teufel!*);
- б) дієслівні вигуки (*Behüte!, Bewahre!, Hör (mal)!, Sieh (mal) an!*);
- в) дієприкметникові вигуки (*Verdammt!, Verflucht!*);
- г) адвербіальні (прислівникові) вигуки (*Fort!, Los!, Nieder!, Raus!, Still!, Weg!*);
- д) займенникові вигуки (*Du!, Der!, Wie!, Was!, Wo!*);
- е) вигуки, утворені від колишніх модальних слів та прийменників (*Ab!, Auf!, Ja!, Nein!, Nun!, So!*).

Мова художньої літератури тільки відображає і використовує як зображальний засіб все розмаїття розмовного синтаксису. Мовленнєвий акт і його природне звукове вираження тісно пов'язані з особою мовця. І тут проявляється не тільки логіко-пізнавальна сутність мовця (інтелект), а і його моральний та психічний стан (емоції, почуття, волевиявлення) та невербальна знаковість (соціальний контекст, умови, ситуація, місцезнаходження, рухи, погляд, жест, міміка).

Вигуки досить часто супроводжують якесь речення або фразу (питальну, окличну), можуть виступати засобом їх підсилювання, а також у ролі незалежного речення чи його частини.

Можливі також випадки, коли вигук синтаксично пов'язаний не з цілим реченням, а тільки з його частиною.

Як правило, вигуки синтаксично не пов'язані з іншими членами речень будь-якого типу. Вони можуть вживатися на початку, в кінці або в середині речення, що залежить від семантичної наповненості цих вигуків та від конструкції самих речень, до яких вони відносяться.

У реченні вигуки можуть займати будь-яку позицію, проте більшість із них вживається у препозиції [10, с. 90].

Сучасне мовознавство спрямоване на усвідомлення функціональної специфіки мовних одиниць, виявлення їхнього місця в дискурсі, в якому

враховується вплив на спілкування багатьох позамовних чинників, серед яких на перший план висуваються соціальні та антропологічні параметри комунікації. А оскільки вигуки виконують важливу роль у різних фазах мовленнєвого спілкування, то в дискурсі стає важливим вибір відповідного вигуку залежно від мети висловлення й способу її досягнення.

Мовленнєва комунікація являє собою двоплановий процес: комунікативний і метакомунікативний. У метакомунікативному аспекті процес мовленнєвої комунікації, як відомо, дістає трифазний розвиток: встановлення мовленнєвого контакту, його підтримання й розмикання. Мовною складовою значної частини метакомунікативних сигналів є вигуки, які, набуваючи власної іллокутивної сили, можуть бути використані у різних фазах мовленнєвого спілкування. Початок дискурсу визначає тематичну, інтенціональну спрямованість, задає межі його можливої інтерпретації і визначає тональність, вводить у певний можливий світ, пов'язані з ним культурні смисли, знання, вірування.

У початковій фазі мовленнєвої взаємодії використовуються спеціалізовані вигуки-привітання (*Hallo!*), вигуки-атрактанти уваги (*Achtung!*), метамовленнєві вибачення (*Entschuldigen Sie mir!*); вигукові речення – етикетні питання про здоров'я, стан справ тощо (*Wie geht's?*).

Мовленнєвий акт як одиниця діяльності, маючи складну структуру, може бути як простим, так і складним. Так, складені мовленнєві акти привітання й інші метамовленнєві акти початку мовленнєвого спілкування можуть поєднуватися з деякими видами репрезентативів і експресивів, характерних для початкової фази мовленнєвої взаємодії.

Наступною, центральною фазою спілкування є підтримання мовленнєвої взаємодії, протягом якої співрозмовники, реалізуючи стратегії й тактики спілкування, використовують метакомунікативні сигнали, щоб забезпечити прийом повідомлення і підтримати увагу співрозмовника;

стимулювати процес комунікації як з боку мовця, так і слухача; встановити зміну черговості ролей мовця й слухача; продемонструвати, що слухач готовий чи бажає сприймати інформацію; проконтролювати розуміння повідомлення. Вони поділяються на: сигнали з боку мовця й сигнали з боку слухача. Серед них чимало одиниць, мовною складовою яких є вигуки, що використовуються в основному в початковій позиції вигуківих висловлень, які вживаються в основному в кінці висловлювання. За допомогою їх мовець підтримує і контролює необхідний рівень уваги слухача або слухачів [18, с. 223].

Розмикання мовленнєвого контакту є ритуалізованою фазою мовленнєвого спілкування з своїм набором стереотипних конвенційних одиниць. Воно нерідко складається з двох актів: передзавершуючого метакомунікативного висловлення й самої формули прощання.

Роль вигуків в усній комунікації значна, оскільки вони надають висловленню національного колориту, природності та емоційності. Емоції є однією з найважливіших характеристик людини і вони впливають практично на всі аспекти її діяльності. Емоції – багатогранні, оскільки відображають почуття і досвід, фізіологічну поведінку, форми пізнання концептуалізації. Емоція є одним зі складників експресивності, яка вміщує певні відтінки емоційного забарвлення [28, с. 115].

Емотивність, експресивність, емоції є комунікативними поняттями, під дією яких здійснюється зв'язок між емоційним імпульсом людини і мовою, де вигуки виступають як своєрідні провідники, звукові образи емоцій.

Емотивність – це емоційність в мовному значенні, тобто чуттєва оцінка об'єкту, вираз мовними або мовленнєвими засобами відчуттів, настроїв, переживань людини [22, с. 153].

Експресивність – властивість певної сукупності мовних одиниць передавати суб'єктивне ставлення мовця до змісту висловлювань, або адресату [50].

Можливості мовця, оперуючи словами, виражати емоції і пропускати їх через ситуації, соціум, інші фільтри пізнання, залежно від яких ті самі емоції набувають різного лексико-семантичного вираження, вказують на те, що емоції не існують поза мисленневою діяльністю. Тому процес обмірковування, осмислення і ментального залучення до процесу комунікації впливає на вибір мовного засобу в певній мовленнєвій ситуації. Вибір того чи іншого вигуку або вигуківого висловлення обумовлений конкретною мовленнєвою ситуацією і свідчить про стан мовця. Можна відмітити, що більш емоційні вигуки є поліфункціональними, до того ж поліфункціональність – явище специфічне: той самий вигук у різних ситуаціях може виражати емоції, навіть протилежні за значенням, чого не спостерігається за наявності полісемії в повнозначних словах.

Слід підкреслити, що один й той самий вигук може виражати різні емоції і мати абсолютно різну інтонацію. Наприклад, «hmm» («зацікавлення») вимовляється довгим і ніби на видиху «hmm» («розчарування») схоже на різкий короткий видих. Більша кількість поліфункціональних вигуків свідчить про емоційність, спонтанність мовлення. Коли людину переповнюють емоції, вона не можемо думати, який вигук краще вжити, щоб передати лише одну певну емоцію. Тому люди використовують частіше «універсальні вигуки» (oh, well, wow).

Вигуки мають значення тільки в конкретній ситуації. Це лише сигнали почуттів відносно певної конкретної ситуації, контексту, оскільки той самий вигук може виражати різні типи емоцій. До складу емоційно вмотивованої лексики мовознавці відносять найрізноманітніші типи слів. Деякі вчені вважають емоційними ті лексичні одиниці, у яких поняття про почуття

позначається не лексично, а через суфікси та префікси емоційної оцінки [24, с. 97].

Залежно від місця вигуків у реченні залежить також і ступінь інтенсивності емоції. Такі реакції як спонтанна радість, здивування, жах або ж якісь тілесні відчуття, з'являються, зазвичай, на початку речення. Інші реакції, такі як незадоволення або співчуття, які вимагають рефлекторної реакції, можуть проявлятися на початку і в кінці речення [81, с. 158].

1.3. Сучасна концепція використання вигуків у мові

1.3.1. Вигуки у сучасній німецькій розмовній мові. Вигуки є класом емоційно-вагомих одиниць мови. Оскільки в реальному спілкуванні емоції орієнтовані на певного адресата мови і надають мові те забарвлення, яке в цілому називається прагматикою, постає необхідність дослідження вигуків в комунікативно-прагматичному аспекті. В світлі інтенсивного розвитку прагмалінгвістики стає зрозуміло, що вигуки мають якість, яких не має у головних частин мови. В першу чергу мова йде про те, що вигуки можуть представляти висловлювання абсолютно, без синтаксичної підтримки складових елементів речення.

У спілкуванні вигуки виступають головним чином у ролі самостійного висловлювання чи синтаксично незалежного сегмента речення, підпорядковуючись загальній задачі комунікації, формою вираження якої є цілий текст чи деяка його частина, що представлена об'єднаною у відносно закінчене структурно-змістове ціле сукупністю висловлювань.

Вигуки мають з точки зору прагматико-комунікативної структури бінарну природу: з одного боку вони слугують засобом екстеріоризацій емоційно-експресивних настроїв того, хто говорить, а з іншого – волюнтативну функцію збільшення і посилення впливу на адресата.

З кожним вигуком пов'язані певні почуття. Їх може бути декілька, вони також можуть бути протилежними одне одному. Іноземцеві часто складно зрозуміти емоційну сферу носіїв німецької мови. Тип почуття можна визначити лише завдяки інтонації або мовленнєвій ситуації [11, с. 14].

Отже вигуки мають цілу низку значень, які реалізуються тільки у контексті, тобто для них інформація про прагматичне оточення є дуже важливою. Вигуки мають «точну контекстну чутливість», що зв'язує зміст речення з мовцем. Вигуківі висловлювання з одним і тим же звуковим комплексом можуть функціонувати у різних контекстах, а тому є складовою частиною різних за змістом семантичних полів. Розглянемо це на прикладі вживання вигуку *ach*. Він дуже поширений у розмовній німецькій мові. У різних випадках вигук *ach* може виражати радість, засмучення, печаль, здивування, захоплення, бажання, радість та інші почуття. Наприклад: *Ach Gott!*; *Ach du lieber Himmel!*; *Ach, das tut mir aber Leid!* (співчуття, жаль або біль); *Ach, wäre die Prüfung doch schon vorbei!* (бажання); *Ach, ist dieser Augenblick herrlich!*; *Ach, wie nett, Sie zu treffen!* (здивування або радість); *Ach ja, jetzt weiß ich, wen du meinst!* (згадка); «*Das war keine Absicht von mir.*» – «*Ach ja?*» (здивування, сумнів); *Ach so, jetzt ist mir das klar!* (розуміння); *Ach wo das stimmt doch überhaupt nicht!* (припущення, твердження).

Р.О. Якобсон розглядав вигуки як приклад вербальних елементів з перевагою на емотивну функцію [39, с. 58]. Е. Гоффман визначає вигуки як одиниці, що виходять за межі компетенції лінгвістики, аналізуючи їх у термінах соціо-комунікативних функцій, що виконуються ними. Він називає вигуки відповідними викриками, з яких деякі є цілком спонтанними, природними реакціями, наприклад *brrr*, мета яких відновити своєрідну фізичну рівновагу. Розглядаючи лайки як відповідні викрики, Е. Гоффман

вводить поняття континууму: «відповідні крики, такі як *eek!*, можуть розглядатися як периферія сфери дослідження лінгвістики,... але прокльони більш доречні, оскільки переходять від напівслівних фрагментів до традиційного матеріалу лінгвістичного аналізу». Проте теорія Е. Гоффмана не ставить питання про місце і роль вигуків у комунікації, що є важливим для визначення їхнього статусу серед інших одиниць мови і мовлення [4, с. 69].

Мова являє собою складний механізм, який постійно саморозвивається. Однією з найхарактерніших ознак сучасного етапу розвитку німецької мови є інтенсивне запозичення англіцизмів, як правило, з американського варіанту англійської мови. Присутність великої кількості англіцизмів у мові, зокрема, відображають відомі іронічні назви *Denglisch* (тж. *Denglish*) та *Engleutsch*. Це стосується не лише самостійних частин мови, таких як іменники, прикметники чи дієслова [32, с. 124-136; 10, с. 10-11; 12, с. 7-85].

У німецькій мові в п'ятірку найчастіше вживаних лайливих слів входять вигуки, ті слова і звороти, які ми вживаємо не до людини конкретно, а до ситуації, яка нас роздратовала. Іноземні слова легше вжити, тому що вони сприймаються слабше, вони свого роду замітники. Деякі слова можуть звучати для носіїв німецької мови вульгарніше, тому вони частіше вживають англійські еквіваленти [57].

Але в німецькій мові є запозичені вигуки не лише з англійської мови. Повсякденне життя місцевого люду всіх національностей тісно перепліталось як в економічній, так і в побутовій сферах, з яких *Vukowiner Deutsch* запозичили чимало лексики. Намагання німців зрозуміти спосіб мислення буковинців, їхня ментальність в умовах обмеженого спілкування рідною мовою, справили інтерферентний вплив на відчуття і сприйняття світу вихідців з метрополії. Поступово свої почуття і переживання вони

навчилися передавати лексичними можливостями української мови в її діалектному варіанті. Весь корпус лексичних запозичень з української мови в Bukowiner Deutsch складається з двох груп.

До першої групи зараховуємо вигуки та наближені до них лексеми й словосполучення:

Ajajaj! – висловлення захоплення при спілкуванні з дітьми й іронії – з дорослими. (нім. *ei, ei* не передає повністю експресивності значення);

Ahij! – пересторога від поспішних і необдуманих вчинків, сумнівної якості висновків (вираз *Warte mal! Halt!* надто довгий);

Anu! – спонукання до дії (нім. *los*);

Joj! – неконтрольована мовленнєва реакція на фізичний біль або страждання нім. синоніми – *ach, o weh*;

Bihme! – категоричне підтвердження достовірності інформації у християн православного віросповідання – *Mein Ehrenwort!*;

Aha! – так, аякже – нім. *ja*;

Zaraz! – підтвердження згоди виконати прохання чи вимогу (нім. *gleich*).

Запозичені вигуки й наближені до них словосполучення передають широкий спектр оцінних відчуттів і переживань, пов'язаних як із негативними, так і з позитивними емоціями [33, с. 12-13]. Проте, незважаючи на те, що у мові наявні широкі можливості для вираження емоційного стану людини, мовець у реальній комунікації використовує невеликий обсяг емотивної лексики.

1.3.2. Семантична варіативність вигуків. Сучасна німецька мова на сучасному етапі розвитку містить в собі багато нових, іншомовних слів. Цей феномен виникає в зв'язку з розвитком мови, з частішим використанням

англіцизмів, а також із розвитком різноманітних галузей. Таким чином стає складніше знайти правильний переклад або еквівалент до німецьких слів.

Це стосується також і вигуків. Велику роль в пошуках правильного перекладу має інтонація та контекст. В залежності від інтонації вигук може мати будь-який сенс, починаючи від звичайного «так» і закінчуючи грубим смислом.

Цей факт ми можемо прослідкувати в розмовній німецькій мові при використанні подвійного «*ja-ja*». Досліджуючи групу однієї викладачки з німецької мови, яка мешкає в Німеччині і має свою власну онлайн-школу, зіштофхнуласть із цікавою статтею про цей вигук. Виявилось, що за допомогою різної інтонації подвійне «*ja-ja*» може мати багато значень.

Наприклад, якщо ми хочемо надати слову «так» емоційний акцент, то ми говоримо *ja-ja* з відповідною інтонацією. І ніхто не подумає, що ви ображаєте когось.

– *Hören Sie mich?* – Ви мене чуєте?

– *Ja-ja, ich höre Sie.* – Так-так, я Вас чую.

Якщо сказати *ja-ja* нудьгуючим голосом, крізь зуби, то це буде означати, що вам нецікава розмова. Схоже на українське «Так...звичайно», коли ми погоджуємося з людиною, але про себе думаємо навпаки. Це також типово для німців. Зрозуміло, що відповідати так неввічливо, але і образою це не вважається.

Проте, в статті мова йдеться про ще один сенс цієї фрази. Катерина Старікова розглядала *ja-ja* також в сенсі образливої фрази. Справа в тому, що в 90-х роках вийшов відомий популярний мультфільм «*Meister Röhrich*» з великою кількістю жорстокого чорного гумору. В одній із серій цей Майстер вимагає від своїх працівників зробити, що треба, кажучи:

«*Ich verlasse mich auf euch*» – Я покладаюся на вас.

На що у відповідь ледарі кричать йому «*Ja-ja*» з негативною інтонацією. В самому мультфільмі закладений дуже грубий сенс цієї фрази. Проте, в українській мові є еквівалент, дуже поширена фраза «Ага... зараз»[51].

Також дуже часто в українців виникають труднощі з перекладом через те, що в українській мові немає певного еквіваленту і про значення того чи іншого вигуку можна лише здогадуватись по інтонації або контексту. Так, наприклад, продивляючись відео в інтернеті, можна зіштовхнутись з таким вигуком, як:

Yippee, ich habe heute frei! – Юху, я сьогодні вільний!

В українській мові такого вигуку не існує, хоча в англійській мові він присутній і часто можна почути його в розмовній мові. Але, судячи з контексту можна сказати, що вигуку *Yippee!* відповідає наш, український *Юху!* [62]. Розглянемо наступний приклад:

Jaradaradu, ich habe ein Rendezvous! – Ура, в мене побачення!

По-перше, вигук *Jaradaradu* не є поширеним серед німців, тому використовують його дуже рідко. По-друге, в українській мові немає конкретного перекладу цього слова. З контексту розуміємо, що цей вигук виражає емоцію радості та захоплення [62].

Або візьмемо як приклад вигуки *ach!* і *ah!*, які можуть передати наступні почуття: радість, біль, печаль, скаргу, тугу, презирство, розчарування, здивування, недооцінку, відразу, відмову, здійснення очікуваного бажання та ін. *Ah!* – є вигуком здивування, захоплення, полегшення [86]; *ach! ah!* є вираженням нейтрального і позитивного подиву, жалю, обурення [48].

«*Ach, du Schreck! Ich muß jetzt mit dem Schreiben aufhören, denn Gerda kommt den schmalen Weg, der zwischen ihrem Gehöft und dem Teich entlangführt, auf unser Haus zu*» [47, с. 149].

«*Ah, du hast dir dein Frühstück schon selbst besorgt*», ätzte Franz Leopold. «*Das ist ja ekelhaft!*» [46, с. 71].

В першому випадку вигук вживається для передачі стану переляку і висловлювання є емоційнішим за більш нейтральний вигук у другому прикладі, що виражає недоброзичливу іронію.

Der Altehrwürdige hob den dürren Arm, über den sich die Haut wie Pergament spannte. «Ah, welch hitzige Debatte. Das gefällt mir» [46, с. 167]. Дієслово *gefallen* – основна мовна одиниця, яка розкриває позитивний характер емоції. Той, хто говорить, відчуває гарне самопочуття, задоволення, втіху.

Der Alte hob den Blick und lächelte dann. «Ah, ihr seid das. Welch schöne Nacht, um durch die Stadt zu schlendern» [46, с. 212]. Висловлювання, що передує реченню з вигуком, конкретизує позитивну емоцію дієсловом *lächeln*, а речення у постпозиції уточнює причину радості героя твору.

Завдяки цим прикладам, ми маємо можливість бачити складнощі при перекладі художніх творів. Дуже важливо правильно використати український еквівалент, тому що речення може загубити той сенс, який вкладав в нього автор. І це стосується не лише вигуків. Багато слів в німецькій мові є полісемними, тобто мають багато значень. Тому перед перекладачами стоїть важкий вибір дійсно правильного значення, щоб суть була незмінною. Але ж як це стосується вигуків? Розберемо на прикладі німецького дієслова *machen* – робити.

«*Machs gut!*». Якщо перекладати дослівно, то ми отримаємо звичайну фразу «*Роби добре!*». Проте, в розмовній мові цей вигук використовується як прощання: *Пока!*

«*Macht nichts!*». Ця фраза також може мати власне значення: *Нічого не роби!* Але зазвичай цей вигук зустрічається в сенсі: *Нічого страшного!*

Ще одним прикладом може слугувати фраза «*Was du nicht sagst!*». Вона має іронічний характер, виражає почуття здивування: *Да що ти кажеш!*

Або, розглянемо дуже поширений український вигук «*Ей!*».

Таким чином, можна прослідкувати той факт, що значення вигуку прямо залежить від емоційного стану та контексту.

До однієї з труднощів перекладу з німецької мови є існування багатьох діалектів та варіантів німецької мови. У Німеччині, не зважаючи на феодальну роздробленість, що тривала певний час, діалекти вважались процесом дуже складним і суперечливим. Проте вони зберегли свою головну роль набагато довше, ніж в інших мовах. При формуванні писемної мови витіснення діалектів відбувалось дуже повільно. Переплітаючись в єдину мову в процесі розвитку загальнонаціональної мовної норми, частина діалектних явищ, особливо в галузі лексики, увійшла в національну мову. Фонетичні, словникові та граматичні особливості місцевих діалектів виявилися дуже стійкими протягом всієї історії розвитку загальнонаціональної мови, істотно пояснюючи шляхи формування літературної мови і взаємини між історією мови та історією народу [34, с. 66-69].

Територіальні діалекти актуальні й до сьогодні. В історичному сенсі можна говорити про низку ланок, що ведуть від діалекту до літературної мови. До найбільш характерних належать так звані міські діалекти. Вони характеризуються тим, що в них усунені найбільш яскраві фонетичні, граматичні та лексичні ознаки діалекту, але зберігаються інші його особливості. Прикладом такого діалекту – берлінський діалект у північній Німеччині. В основі – нижньонімецький діалект, але завдяки швидкому зростанню Берліну як столиці, впливу школи, преси, військової служби тощо, діалект все більше наблизився до літературної мови і поступово

нижньонімецький діалект позначається лише в артикуляції і ряді окремих слів та ідіом [16, с. 82].

Ті, хто вивчають німецьку мову, знають, що цією мовою розмовляють жителі не лише Німеччини, а й в Австрії, Ліхтенштейні, Люксембурзі, і вона є однією з офіційних мов Швейцарії і Бельгії. Через історичні чинники німецька мова набула великого впливу від інших країн. Тому в німецькій мові є не лише швейцарський та австрійський варіанти, а й діалекти в цих самих варіантах. Проте в усіх цих країнах поширена літературна німецька мова. Завдяки цьому жителі мають змогу зрозуміти один одного. Але все ж таки австрійцю буде дуже важко зрозуміти швейцарця, який мешкає у частині країни, де люди спілкуються французькою. Французька мова в Швейцарії є однією з чотирьох державних мов. Тому в таких містах, як наприклад, Біль або Ля-Шо-де-Фронд люди знають дві мови, але в розмовній мові можна іноді почути, так званий суржик. Так само, німцю буде важко зрозуміти австрійця. В австрійському варіанті не лише вимова відрізняється, а й лексичний склад.

Так, наприклад, в Австрії замість звичного в Німеччині *Hallo!* мешканці використовують вигуки-привітання *Grüß Gott!* або *Servus!* Одним з варіантів австрійського вигуку-привітання є *Griaf di!* замість *Grüß dich!*, а також ввічлива форма *Griaf eana!* На прощання кажуть звичне для нас *Па-па!*, яке на письмі передається *Baba*, а вимовляється як *nana*. Не так часто і переважно в колі знайомих, прощаючись, вживають *Pfiat di (Gott)! – Хай береже Тебе (Бог)! [56].* А, наприклад, в столиці Баварії, Мюнхені в громадських закладах рідко почуєш *Tschüss!* або *Auf Wiedersehen!* Найчастіше мюнхенці використовують *Ciao!* або *Pfia di!* чи *Widaschaung!* А ось в Люксембурзі люди вітаються *Moien!*, що є схожим з гамбурзьким *Moin!* Цей вигук є скороченням від *Gudde Moien!* [49].

Сучасна літературна німецька мова (нім. Hochdeutsch) розвивалась на основі верхньонімецьких діалектів. Роль в її розвитку зіграли переклад Біблії Мартіна Лютера, творчість Гете, братів Грімм. На противагу верхньонімецьким діалектам існують нижньонімецький, а також середньонімецькі діалекти. А також, своїм власним діалектом володіє кожна федеративна земля і майже кожне місто. На сьогоднішній день в Німеччині нараховується більш ніж 60 діалектів (Таблиця 1).

Таблиця 1.

Німецькі діалекти на території сучасної Німеччини		
Nordfriesisch	Ostniederdeutsch	Vogtländisch
Dänisch	Mittelmärkisch	Erzgebirgisch
Schleswigisch	Südmärkisch	Sorbisch
Holsteinisch	Mittelfränkisch	Ostfränkisch
Ostfriesisch	Niederhessisch	Südfränkisch
Nordniedersächsisch	Vorpommersch	Nordbairisch
Westniederdeutsch	Westmitteldeutsch	Bairisch
Ostfälisch	Moselfränkisch Hessisch	Mittelbairisch
Westfälisch	Pfälzisch	Südbairisch
Niederrheinisch	Rheinfränkisch	Schwäbisch
Meklenburgisch	Nordturingisch	Alemannisch
Nordmärkisch	Obersächsisch	Niederalemannisch
Brandenburgisch	Ostmitteldeutsch	Hochalemannisch
	Thuringisch	

--	--	--

Найпоширенішим діалектом серед німців є баварський, не звертаючи увагу на те, що він є не самим легким. Одним з гарних прикладів вигуку з баварського діалекту є *O'zapft is!*, який використовується на видатному святі Октоберфест. В перший день святкування проходить особиста церемонія, яку обов'язково виконує бургомістр Мюнхену. За допомогою дерев'яного молотка він вбиває кран в бочку і наливає першу кружку пива, після чого він викрикує *O'zapft is!*, тобто *Налито!* Таким чином, святкування Октоберфесту вважається відкритим.

Також в південних діалектах поширеним є вигук *Gell!* В прикладі це вилядає так: *Das Wetter ist wunderbar, gell?* Еквівалентом цього вигуку є найпопулярніше слово швейцарців *oder*: *Das Wetter ist wunderbar, oder?* При чому, в Швейцарії цей вигук використовують в розмовній мові фактично в кожному реченні чи запитанні.

Поряд із офіційною літературною мовою зустрічаються неофіційні письмові форми баварського діалекту, що застосовуються для передачі текстів. Залежно від способу опублікування зустрічаються деякі відхилення від східносередньонімецького правопису. Наприклад:

subba – super;

oualoualou – o la la або o weh o weh;

naa – nein;

ou! – Halt!;

В розмовній баварській мові можна почути такі слова:

Soad! – Quatsch!;

url – oh je!;

hoi! – wirklich?;

Heif da god! – Gesundheit!;

Biddschen! – Bitte schön!;

Dangschen! – Danke schön!;

niet – nicht [Bayerisches Wörterbuch].

В усіх діалектах існують слова, яких немає в інших. Виникають складнощі при перекладі таких вигуків, як *Boah!*(ruhrdeutsch) і *Ja, sapperlor!* (fränkisch). Обидва вигуки мають український еквівалент *Bay!* Проте, не маючи контексту, важко зрозуміти значення. Так само, коли ми виражаємо здивування або коли вказуємо на те, що треба було зробити саме так, ми говоримо *Vom tak!* В Саксонії скажуть *Eiferbibisch!*, а у франському діалекті *Jo mei!* [69].

Розглядаючи кельнський діалект, увагу одразу привертає щорічний карнавал, який відбувається в місті Кельн. Це свято має не лише свої певні традиції, а й специфічні вигуки. «*Kölle Alaaf!*» – головне карнавальне вітання в Кельні. Слово «*Alaaf*» увійшло в місцевий діалект не пізніше середини XVI століття. Спочатку вживалося як тост, що означало заклик і

готовність кинути все заради піднятого келиха. Пізніше додалося ще одне значення – прославляння Кельна в якості кращого міста на світі. Клич «*D'r Zoch kütt!*» означає наближення однієї зі святкових процесій. Вони проходять в різних районах і передмістях Кельна в дні вуличного карнавалу. «*Kamelle!*» – за допомогою цього заклику карнавальна публіка, особливо діти, вимагає від учасників ходи розкидати «метальний матеріал» (Wurfmaterial) – карамельки і інші солодощі. «*Strüssjer!*» Цей заклик вигукували на одному диханні з попереднім: «*Kamelle! Strüssjer!*». З його допомогою глядачі вимагають кидати в натовп тюльпани, гвоздики, мімози та інші квіти. Діалектне слово походить від літературного німецького «*Sträußchen*», тобто букетик. [63]

Через надмірну любов до ковбасних виробів, німці люблять використовувати слово *Wurst* в розмовній мові, при чому навіть тоді, коли мова не йдеться про ковбасу. Таким чином фраза *Das ist mir Wurst!* перекладається як «Мені все одно!».

Складнощі виникають не лише через незнання лексичних відмінностей в діалектах, але й фонетичних і граматичних. Наприклад, в нижньонімецьких діалектах прийнято говорити замість звука [g] – [j]: *Gott!* – *Jott!* В кельнському діалекті або кельш, як його називають жителі Кельну, типове німецьке *Guten Tag!* буде звучати як *Joten Dach!*. В Hochdeutsch літери *st*, *sp* мають звуки [ʃt], [ʃn] на початку слова и звуки [st], [sn] в середині чи в кінці слова. Проте, в деяких федеративних землях Німеччини цей феномен опускається. *Was tust du denn?* де слово *tust* вимовляється як тушт. В берлінському діалекті ми зустрічаємо незвичне *ik* замість *ich* чи або замість букви *s* вимовляють *t*: *was* – *wat* [36]. В Австрії найпоширеніший вигук *Noja*, що в Німеччині звучить як *Na, ja*. Німці дуже люблять використовувати часточку *mal* в будь-якому реченні: *Schau mal!* А ось в

Австрії часточка *ta* є займенником *wir*. Наприклад: *Geh ta!* – Підемо!
Schau ta! – Подивимось! [49].

Велику відмінність також мають літературна мова та розмовна, особливо молодіжна розмовна мова, або так званий «сленг». Вона являє собою окрему підсистему, яка повністю залежить від літературної нормативної німецької мови та перебуває із нею у постійному взаємозв'язку. Науковці Німеччини характеризують молодіжний сленг як креативну, оригінальну, невимушену й неоднорідну форму спілкування. Т. Шіппан характеризує сленг як «специфічний спосіб спілкування певної групи, який виражається високим рівнем експресивності та невимушеності, які доходять інколи до вульгаризму», «сленг – це феномен живої і рухливої мови, яка йде в ногу з часом і реагує на будь-які зміни у житті суспільства» [45].

Дуже часто в молодіжній розмовній мові присутні фрази або слова, які не мають певного дослівного українського перекладу. Це можна прослідкувати в наступному прикладі:

– *Alex! Was geht ab? – stürmt in die Klasse Sven.*

– *Hey, Alter, nicht so laut, ich lese ein Buch. Echt abgedreht ist es. – sagte Alex, der im Klassenzimmer saß.*

– *Du und ein Buch? Voll krass! – rief Sven. – Ich hätte kein Bock drauf.*
[53].

Alter – вигук, який зазвичай молодь використовує при зверненні один до одного. Часто як звернення можна почути також вигук *Bruder*. Зазвичай його використовують молоді люди, які мають тісні дружні відносини. В берлінському діалекті слово *Alter* заміняють вигуком *Keule!*

Abgedreht – описується щось особливо оригінальне, дослівно перекладається як дивний.

Voll krass! – Krass – вираз, вигук здивування, voll – є підсилювачем емоційного стану.

Невід’ємною частиною повсякденного життя більшості молодих людей давно стали соціальні мережі. Глобальна комп’ютеризація, зростання інформаційних технологій і бурхливі соціально-політичні процеси, якими характеризується життя в більшості країн світу останнім часом, призвели до того, що актуальність дослідження соціальних мереж не викликає сумнівів, адже ними так чи інакше користуються більшість громадян. Відомо, що онлайн-комунікація виступає ключовою особливістю спілкування у молодіжному просторі. На сучасному етапі розвитку Інтернету існують різноманітні платформи та соціальні мережі, основною функцією яких є обмін текстовими або графічними повідомленнями у повсякденному житті між молоддю в залежності від статі та віку.

Саме в соціальних мережах можна прослідкувати молодіжну розмовну мову. Можна бути в цьому впевненим, дивлячись на наступні приклади:

Es wird schon gehen; es wird schon werden – Якось буде / якось все владається

Hast du nicht mehr alle Tassen im Schrank? – Ти зовсім зійшов з глузду?
В тебе не всі вдома?

Der Dummkopf – «*das Hasenhirn*». *Selber, Du Hasenhirn!*

Hau ab! Texte mich nicht zu! – *Back dir ein Eis!*

auf jeden Fall – «*fjedn*». *Fjedn bleibe ich!*

auf keinen Fall – «*auf keinsten*». *Auf allerkeinsten! Ich bin noch kaputt von gestern!*

Загальними джерелами поповнення реєстра лексики у молодіжному слензі виступають запозичення з різних мов світу, із жаргонів, із літературної мови з переосмисленням значення, словотворенням та усіканням слів, що знаходять своє відображення у наступних словниках:

- до відомих та репрезентативних джерел слід віднести словники Х. Еймана та М. Хайнемана;
- видавництво PONS публікує щорічно, починаючи з 2001 року, поновлену версію словника молодіжного мовлення «Wörterbuch der Jugendsprache»;
- видавництво Langenscheidt кожен рік, починаючи з 2008 р. обирає молодіжне слово року і публікує словник найуживаніших лексем «100% Jugendsprache». Так, у Німеччині молодіжним словом 2017 року стало «*I bims*». З точки зору лінгвістики «*I bims*» – це ератив, тобто навмисно перекручений вираз, який набув особливого значення. Початкове значення ератива – фраза «*Ich bin's*», тобто «Це я». Підсумкове рішення було прийнято журі з 20 осіб, які оцінювали слова-кандидати з точки зору лінгвістичної новітності та креативності з розповсюдженістю та вагомістю неологізму у соціумі [74];
- співробітники Trendbüro, які видали два словники в видавництві Duden, створили свою Інтернет-сторінку, на яку всі бажаючі мають змогу надсилати нові жаргонізми, таким чином молоде покоління має нагоду частково брати участь у формуванні словника молодіжної лексики [87].

І якщо говорити про складнощі перекладу, то не лише сучасна мова є причиною, а й стара мова, наприклад, історизми чи архаїзми. Через те, що мова розвивається, деякі слова мають лише певне значення, яке характеризує певне явище чи предмет, а деякі і взагалі не використовуються в розмовній мові. Такі слова не завжди мають український еквівалент, тому перекладачам слід звертати увагу і на період, коли відбувались ті чи інші події, які описані в документі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Розвиток мови – це складний і довготривалий процес, який включає багато етапів, під час яких відбуваються певні зміни. Сучасні лінгвісти не перестають вивчати історію становлення мови як засобу спілкування. Існує безліч різних теорій походження мови, які досі є предметом досліджень.

Вигуки з'явилися з часів появи перших людей. Вони спілкувались один з одним саме за допомогою вигуків. Однак, як окрема частина мови, вигук з'являється набагато пізніше. Дослідження виявляють існування багатьох теорій походження мови, до яких належать теорія трудових вигуків та звуконаслідувальна теорія.

Сучасні мовознавці та лінгвісти навіть класифікують вигуки за різними критеріями. Таким чином, виокремлюється дві великі групи: первинні і вторинні вигуки. Вигуки, на відміну від інших частин мови, не здатні граматично пов'язуватись з іншими членами речення. Вони можуть бути еквівалентом речення, виступати самостійно, але – не окремим членом речення. Проте, вигуки можуть переходити в повнозначні частини мови, набуваючи лексичного значення та номінативної функції, і граматичного, утворюючи граматичні форми і вступаючи в зв'язок із іншими членами речення. Здатність окремих вигуків переходити в різні частини мови призводить до необхідності відмежування даних слів від власне вигуків, які служать для вираження лише емоцій людини.

Досліджуючи питання вигуків, можна виокремити певні функції, які виконують вигуки. Найголовніша функція – це емотивна. Завдяки вигукам ми можемо виразити свої почуття та емоції, використовуючи лише одну-дві літери. Наше мовлення складно представити без вигуків, тому вони є ще найпоширенішим вербальним засобом.

Через свою семантичну особливість у перекладачів виникає низка проблем з перекладом. Як і звичайні слова, первинні та вторинні вигуки

можуть мати багато значень, в залежності від контексту. Але багатозначність – це не єдина проблема. Існування багатьох різних діалектів також створює складнощі для перекладу.

Сучасна німецька мова на сучасному етапі розвитку містить в собі багато нових, іншомовних слів. Цей феномен викликає в зв'язку з розвитком мови, з частішим використанням англіцизмів, а також із розвитком різноманітних галузей. Таким чином стає складніше знайти правильний переклад або еквівалент до німецьких слів. Це стосується також і вигуків. Велику роль в пошуках правильного перекладу має інтонація та контекст.

РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИГУКІВ У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Дослідження вживання вигуків у мовленні

Вигуки «виражають емоції, настрої, волевиявлення суб'єкта, проте не являють собою їх назву» [26, с. 35]. Вигуківі одиниці вирізняються з-поміж інших частин мови своєю інтонацією, відсутністю предметно-логічного значення, синтаксичною незалежністю, нездатністю утворювати словосполучення з іншими словами та виступати в якості члена речення, морфологічною неподільністю, афективним забарвленням і безпосереднім зв'язком з мімікою та жестами.

Тому не дивно, що для носіїв мови набагато простіше використовувати вигуки у повсякденному житті. Німці використовують вигуки в будь-якій сфері свого життя, не звертаючи на це уваги. Використовуючи власне дослідження, як часто і коли німці використовують вигуки, я відобразила частоту вживання у діаграмі 1.

Діаграма 1.

Звісно, що більшість вигуків присутні під час розмови. Завдяки цій частині мови ми маємо змогу дізнатись ставлення та емоційний стан людини до конкретного предмета, явища чи проблеми. Сфера інтенсивного вживання вигукової лексики утворює мовлення, що здатне передати індивідуальну думку, схарактеризувати, оцінити певний об'єкт мовлення, зробити висловлювання більш виразним та підвищити його мовленнєвий ефект. Поряд з іншими частинами мови вигук підкреслює, виокремлює та сприяє більш яскравому виявленню почуттів, переживань мовця. Внутрішніми характеристиками вигукових одиниць є емоції та оцінка. Характерною особливістю вигуків-емотивів є дифузність значення, про що писав В. В. Виноградов: «Впадає в око емоційна нестійкість, смислова дифузність цього типу вигуків. Вони легко підхоплюються інтонаційною хвилею афективного мовлення і змінюються відповідно до загального емоційного забарвлення» [8, с. 590].

У розмовній мові вигуки зазвичай складаються не з двох літер, а з декількох слів. Часто ці фрази не перекладаються і мають своє власне значення. Наступні приклади використовуються майже в кожній розмові між німцями. Вони виражають емоції здивування, захоплення, захвату.

Nein, so was! – Це ж треба!

Wieso? – Як так?

Wie man 's nimmt! – Це як сказати!

Das fehlte noch! – Ось ще!

So? Sieh da! – Ось як?

Das hast du es! – Ось тобі на!

Nun gut, na schön! – Хай так!

Wer wüsste das nicht! – Як цього не знати!

Was tun? – Як бути?

Gewiss! Sicherlich! – Як же, як же!

Da haben wir den Salat! – Ось тобі раз!

Das (es) geschieht dir (ganz) recht! So hast du es verdient! – Так тобі й треба!

Möge (mag, soll) es so sein, meinetwegen! – Нехай так!

Um keinen Preis! – Ні за що!

Зважаючи на те, що вигуки по своїй суті належать до емоційного мовлення, багато лінгвістів виносили їх за межі морфології, не вважали частиною мови. Так, К. Аксаков навіть не визнавав вигуки за слова, вважаючи їх викриками, які показують невизначений стан болю, жаху, радості і т.д. [55].

Емоція мотивує. Вона мобілізує енергію, і ця енергія в деяких випадках відчувається суб'єктом як тенденція до здійснення дії. Вона керує мисленням і фізичною активністю індивіда, спрямовує її у потрібне русло. Емоція фільтрує наше сприйняття. Людська поведінка базується на емоціях, вони активізують і організовують сприйняття, мислення і прагнення людини [17, 40].

Вигуки волевтивої групи можуть виражати бажання, прохання, а також вимогу і наказ. Їх можна поділити на:

1. Вигуки, що звернені до людей:

Значна частина таких вигуків належить до професійного мовлення військових, мисливців, будівельників, спортсменів.

- вигуки звертання, заклику або вимоги:

Also!: *also, gehen wir* [84, s. 111];

Huhu!: (Заклик, щоб привернути увагу когось на себе) [86, s. 423]

- вигуки, які вимагають припинення певної дії:

Pst (psst, bst): Still!, Leise!; Pst, pst! Das Baby schläft! [82, s. 2063];

Basta (ital.) вираз, який вказує на те, що ти більше не хочеш далі спілкуватись з опонентом: *Schluß! Wir wollten unsere Ruhe ..., wir wollten wie Menschen leben. Basta!* [82, s. 306];

- вигуки, які виражають згоду:

All right!t: Gehen wir? All right (einfverstanden)! [84, s. 108],

Amen!: *Ja und amen zu einem Vorschlag sagen (ihm restlos zustimmen)* [84, s. 118].

- професійні команди (циркові, військові та ін.):

Marsch!(Команда здійснювати маршові рухи): *vorwärts!, weg!, los!; im Gleichschritt marsch!* [85, s. 524];

Allez (після виконання трюку в цирку): *Allez hopp!* [84, s. 107];

Feuer! (Команда стріляти) *Feuer frei!* (Дозвіл на зйомку) [86, s. 293].

- вигуки під час виконання колективних робіт. Їх мета регулювати зусилля: *ruck* (Вигук підбадьорювання. Особливо при підйомі та транспортуванні важких предметів); *Hau ruck!, Ho ruck!, Ruck zuck!* [86, s. 638].

- вигуки-застереження:

Feuer! (Попередження і крик про допомогу при виявленні пожежі) [82, s. 833];

Vorsicht!, Achtung!: *Vorsicht Glas!; Vorsicht Stufe!* [86, s. 863].

- вигуки привітання і прощання:

«*Heho, hallo, Herr, ist noch mal gutgegangen*», *erwiderten sie* [42, s. 73].

- вигуки побажання:

prosit (prost): zum Wohl!, wohl bekomm 's!; prosit (Leute)! [82, s. 2055].

2. Вигуки впливу на тварин:

Вигуки цієї групи зустрічаються в наш час не часто, оскільки з розвитком техніки використання тварин замінюється машинами.

hü (hüh)! *Zuruf an ein Zugtier: vorwärts!; halt!* [82, s. 1289];

Для полегшення розмовної мови люди намагаються висловити свої думки якомога коротше. В таблиці «Короткі вигуки в розмовній мові» можна прослідкувати, як німці коротко відповідають (Таблиця 2).

Таблиця 2.

Короткі вигуки в розмовній мові			
Warte!	Почекай!	Los!	Давай!
O nein!	О, ні!	Na endlich!	Нарешті!
Ach so!	Ось як!	Na klar!	Звісно!
Na so was!	Це ж треба!	Wie schön!	Як чудово!
Wirklich?	Справді?	Ach, du lieber Himmel!	Бог ти мій!
Erstaunlich!	Дивовижно!	Nein doch!	Да ні!
Ich bin sprachlos!	В мене немає слів	Ach du Schreck!	Який жах!
Kaum zu glauben	Просто не віриться!	Weh (mir)!	Горе мені!
So eine Überraschung!	Який сюрприз!	Quatsch!	Дурниця!
Das gibt's doch nicht!	Тільки подумати!	So ist es!	Саме так!
Ach was!	Подумаєш!	Guck mal!	Дивись-ка!
Ach Gott!	О, боже!	Ach ja!	Ну да!
Das ist eine Spitze!	Це супер!	Ist Hose wie Jacke!	Мені по барабану!
Genau!	Точно!	Gleichfalls!	Навзаєм!
Abgemacht!	Домовились!	So ein Mist!	Блін!
Na und?	І що далі?	Und ob!	І ще б!
Reg dich ab!	Заспокойся!	Gib nicht auf!	Не здавайся!

На наступному місті в діаграмі стоїть інтернет-спілкування. Складно уявити сучасну людину без адреси електронної пошти або сторінки в соціальній мережі. Все більше людей починають розуміти переваги інтернет-комунікації.

Якщо раніше спілкування в мережі призначалося для ділових цілей двох або декількох людей, то зараз воно набуло масового характеру, об'єднуючи людей за інтересами, сприяючи формуванню міжособистісних

відносин. Спілкування стало доступніше і дешевше, для швидкого обміну інформацією розроблено чимала кількість можливостей: електронна пошта, соціальні мережі, чати, блоги, форуми, гостьові книги, телеконференції, групи новин і т.д.

Комунікація в Мережі створює особливу сферу реалізації мови, а також обумовлює виникнення принципово нових форм спілкування, нових стереотипів мовної поведінки, нових форм існування мови, що володіють специфічними рисами. Особливо велику роль інтернет-комунікація відіграє в житті сучасної молоді, яка із задоволенням користується наданими їй можливостями, охоче листуючись, і тим самим ділячись своїми емоціями з партнерами по листуванню. Спілкуючись в Мережі, молоді люди вдаються до використання своєї унікальної мови – мови інтернет-комунікації, свого роду сленгу, відомого лише групі певних осіб і це залишається іноді незрозумілим [40, s. 56].

Молодь намагається урізноманітнити свою мову, тим самим підкреслюючи свою приналежність до молодіжної групи, та уникнути використання стандартної мови. Починаючи з привітання: *Naaaaaabend, Hallöle, Hoi nö.*

Аналізуючи специфіку неформальної мови спілкування німецькомовних користувачів Мережі, слід звернути увагу на той факт, що невід'ємним атрибутом електронного листування сучасних молодих людей, все більше підкоряється правилу «як чую, як кажу, так і пишу», є різного роду аббревіатури і усічені моделі нормативної або сленгової лексики. Ця тенденція ґрунтується на прагненні молоді до економії мовних засобів і в певній мірі до створення емоційно-експресивних одиниць, відомих часом лише вузькій групі осіб або тільки партнерам по листуванню [41, s. 110].

Найбільшою популярністю у молодіжній соціальній аудиторії, і про це свідчить частотність їх вживання в найрізноманітніших ситуаціях,

користуються так звані ініціальні аббревіатури – скорочення, утворені з перших букв або звуків слів, що входять у вихідне словосполучення і вимовляються при читанні у скороченій, а не в повній формі.

У ситуації спілкування молоді люди придумують мову «для себе», негативно ставляться до її вживання в мові дорослих. Відомий німецький дослідник П. Шлобінскі пише про те, що вивчає не саму молодіжну мову, а міф про неї, оскільки молоді люди говорять з дорослими інакше, ніж один з одним [73]. Вивчення молодіжного сленгу в Німеччині є дуже успішним: видаються навіть чотири- і п'ятимовні словники молодіжної лексики. Щороку вибирається молодіжне слово року. У 2016 році це – *fly sein* (добре запалити, відтягнутися). 2-е місце займає слово *bae* (*before anything else*) – бейба, малятко, дитинко, крихта, кицька. На 3-му місці висловлювання *isso* – так, так.

Вигуки не є виключенням і в розмовній мові в чатах вони теж змінюються. Таким є приклади: *Boey – Boah Ey* – вигук здивування, *YayYay!* = *Juhu* – вигук радості, *Vettel-Move* – вигук радості, звернення *Gova (Homie)*, *Digger, Junge* (друже, приятель), спонування *Gönn dir! / Viel Spaß!* (Відривайся на повну!), *Hoppeldihopp* (жваво, швидко; ну, давай), *Gib Nitro!* (Швидше, поквапся! – висловлювання з комп'ютерної гри «Need for Speed»), *Mach Banane!* (Поквапся!), схвальні висловлювання *Oky-Doky, Alles Banane* (порядок), *Läuft bei dir!* (Круто, супер! – Молодіжне слово 2014 роки), підсилююче висловлювання *Boom!* (*Boom, ich hatte Recht*), посилене твердження при позитивній відповіді на питання з запереченням *Doppeldidoch!* (Як би не так!), посилене підтвердження згоди *isso – Das ist so!* (Точно, ось-ось), *auf jeden – auf jeden Fall* (звичайно), *auf keinsten – auf keinen Fall* (ні за що, виключено), *auf sure – mit Sicherheit, auf jeden Fall* (звичайно, напевно) [54].

На базі власного дослідження з використанням мобільного додатку «Tandem», було встановлено, що на письмі німці використовують вигуки нерідко. Зазвичай, найпоширенішими стають прості вигуки, такі як: *Ah, oh, ach so, wow, hm, ne, haha, echt* (Див. додаток А).

Також було досліджено декілька молодіжних форумів. Дуже часто молодь вживає аббревіатури для скорочення слів і економії часу. Наприклад: *glg (Ganz liebe Grüße): Naja, hatte Ihr dann sonntags ne SMS geschrieben und Sie antwortete montags: «...schön von dir zu hören!...glg»* [67].

Особливу увагу слід приділити так званому підтипу аббревіатури, акронімам. Скорочення, що складаються з початкових букв, частин слів або словосполучень, які вимовляються як єдине слово:

schokla (schon klar): Hm, jo schokla, meinte ja nur den einen Track... naja egal... [71];

bimo (Bis morgen!): Nachtiiii ich bin och müde;;;)) Bimo [68];

GuK (G + K)(Gruss und Kuss): Jetzt was wieder funktioniert, hosse ich natürlich Du lässt das Forum nicht untergehen und ich höre bald von Dir!!! GuK [71].

У зв'язку з тим, що інтернет-комунікація позбавлена емоційності, міміки, жестів, інтонації, молодь звертається до інших засобів передачі невербальних засобів спілкування. Умовно їх можна розділити на декілька груп:

1) Смайлики/эмотикони/эмограмми (*L, J, :-*, :-P, :*(, O:-), :->, :-D, %+(, :-#, (:-), :-t, x-), *_*, *^^*, 0_0, >_<, ?_?, ^L^* та інш.);

2) Повторення розділових знаків, використання великих букв, повторення букв, колірне маркування, зміна шрифту та інш. (*Schaaaaaaade, jaaaaaaa, ohhhhhh, WOW!!!!!!!, Hallooo!!!!!!....., OH NEIN!, haaaaaaa, WWWWWAAAAAASSSSSSSSSS??????????, COOL!!!, hihihihih*);

3) Вербальні коментарі. Серед числа останніх поряд з вигуками і синтаксично скороченими експресивними виразами (*haha, boah ey, oh ja, huhu, na, hä, yo, aha, voll geil, ey, yaу, ähm, äh, uupps, yeah, ach, jo, oh je, hm, jaha, eya, uiii, juh*) [30, с. 28].

Наступними за частотою використання вигуків в діаграмі представлені галузі ЗМІ, реклами і літератури. Література – це сукупність творів різних епох, народів. Саме за допомогою літератури людство отримує інформацію про різні періоди життя світу, культуру, мову, мистецтва та інш. Література має багато різновидів, однак вигуки зустрічаються лише в художній.

Художня література розцінюється як вид мистецтва. У художній літературі автор намагається розповісти про світ, людину та її проблеми через призму свого власного бачення, використовуючи поетичні засоби.

Оскільки, читаючи літературу, неможливо повністю зрозуміти стан героя, автори використовують вигуки для того, щоб показати емоційне забарвлення певної ситуації. Проте при перекладі художніх літературних творів слід теж враховувати, що не завжди можна дослівно робити переклад, а використовувати словникові відповідники.

Використання словникового відповідника при передачі вигуків є характерним при відтворенні непохідних широкоживаних вигуків, як *ach!* – ах!, ой!, ех!, о!, *aha!* – ага!, он як!, ось у чому річ!, *äks!* – тьфу!, фу!, *au!* – ай!, ой!, *eh!* – еге!, *ha!* – а!, ах!, *ho* – ого!, *je!* – ой!, *nun* – ну-ну, *oho!* – ого! та інш.

Розглянемо цей феномен на конкретному прикладі відомої п'єси Фрідріха Шиллера «Підступність і кохання»:

Frau: Wenn Ihnen unser Haus sonst irgendwo dienen kann – Mit allem Vergnügen, Herr Sekertare.

Wurm: (macht falsche Augen): Sonst irgendwo! Schönen Dank! Schönen Dank – Hem! Hem! Hem! [44, s. 18]

Дружина Міллера: Якщо ми можемо чимось іншим вам прислужитися... то з великою втіхою, пане секретарю...

Вурм: (лукаво мружачись). Чимось іншим? Дякую! Красенько дякую! Гм! Гм! Гм! [37, с. 264].

Тут емотивний вигук «hem» є фонетичним варіантом вигуку «hm» і за контекстом передає емоції іронії, глузування. Підтвердженням цього є слова автора «macht falsche Augen», які описують міміку героя. Перекладач у перекладі використовує прямий словниковий відповідник «гм!», який відтворює емоції та збігається з оригіналом за формою.

Словниковий еквівалент не здатен передбачити всі точні сполучення, в які потрапляє емотивний вигук. У цих випадках перекладач намагається віднайти перекладний відповідник, який би відповідав адекватності прозаїчного перекладу, а саме стилю та формі. Такий спосіб ми називаємо використанням функціонального відповідника у мові перекладу.

Це ми можемо прослідкувати в наступному прикладі:

Frau: *Sieh doch nur erst die prächtigen Bücher an, die der Herr Major ins Haus geschafft haben. Deine Tochter betet auch immer draus.*

Miller (pfeift): *Hui da! Betet! Du hast den Witz davon. Die rohe Kraftbrühen der Natur sind Ihro Gnaden zartem Makronenmagen noch zu hart* [44, s. 16].

Міллерова дружина: Подивився б ти, які розкішні книжки присилає пан майор до нас. Твоя дочка мало не молиться на них.

Міллер (свистить): Ова! Молиться! Ну й сказала. Звичайна натуральна страва надто груба для витонченого шлунка їхньої милості. [37, с. 262].

Тут емотивний непохідний (первинний) вигук «hui!» передає емоції обурення, невдоволення [78 с. 339], що підтверджується словами автора «pfeift» та раціоналізується наступним реченням «Du hast den Witz davon».

Перекладається первинним вигуком «овва!», який відтворює експресію вихідного тексту та є функціональним відповідником.

Frau: Possen! Geschwätz! Was kann über dich kommen? Wer kann dir was anhaben? [44, s. 15]

Міллерова дружина: Дурниці! Пусте! Що з того може статися? Хто може тобі чимось дорікнути? [37, с. 261].

У цьому прикладі слова «Possen!», «Geschwätz!» за контекстом передають емоції невдоволення, роздратування, що підтверджується риторичними питаннями «Was kann über dich kommen? Wer kann dir was anhaben?». Аналізовані слова відносяться до складу інтер'єктивованих одиниць. Перекладач влучно підбирає функціональні відповідники «Дурниці!» та «Пусте!», які повністю виконують ту ж саму функцію та разом із тим поповнюють розряд української вигукової лексики.

При перекладі вигуківих одиниць необхідно враховувати дифузність їх значення. Проілюструємо переклад вигуку в широкому значенні:

Miller: Hat res Courage nicht, so ist er ein Hasenfuß, und für den sind keine Luisen gewachsen — Da! Hinter dem Rücken des Vaters muß er sein Gewerb an die Tochter bestellen [44, s. 20].

Міллер: А якщо йому бракує відваги, то він просто боягуз, і зась йому до Луїзи!.. Отак! Хай сватає дочку поза батьківською спиною [шиллер, с. 266].

Поза контекстом слово «da» має номінативне значення та вживається як прислівник або сполучник [78, с. 155]. Тут, як свідчить аналіз контексту, «da!» втрачає предметно-логічне значення та набуває афективного забарвлення (емоції роздратування, гніву). Це підтверджується на лексичному рівні – словами героя «für den sind keine Luisen gewachsen»; на синтаксичному рівні – окреме речення; на пунктуаційному рівні – виділення двома тире та знак оклику. Перекладач залишається вірним автору та

використовує прислівник «отак!» у функції вигуку, який передає ті самі емоції та синтаксично виділяється на письмі.

Засоби масової інформації – це інститути та форми публічного і відкритого поширення інформації для широкого кола користувачів, що здійснюється за допомогою технічних засобів.

Сучасні ЗМІ представляють собою установи, створені для відкритої, публічної передачі за допомогою спеціального технічного інструментарію різноманітних відомостей будь-яким особам. Це відносно самостійна система, що характеризується множинністю складових елементів: змістом, властивостями, формами, методами і певними рівнями організації. Відмітні ознаки ЗМІ — це публічність, тобто необмежене коло користувачів, наявність спеціальних технічних приладів, апаратури; непостійний кількісний склад аудиторії, змінюється залежно від виявленого інтересу до тієї чи іншої передачі, повідомленням або статті.

ЗМІ сьогодні – це найпотужніший чинник впливу на психічний стан людей. Поряд з сім'єю, школою і університетом система масової комунікації – найважливіший канал отримання інформації про суспільство. ЗМІ впливають на кожну людину окремо, формуючи певні емоції та дії.

Телебачення має велику привабливість для людини, формує уподобання, стиль мислення та поведінки. Це пов'язано з механізмами його впливу на людину. Телебачення серед усіх інших засобів інформації є засобом масової комунікації, що найлегше сприймається людиною, бо, порівняно з читанням газет або ж прослуховуванням радіо, тут людина докладає найменше розумових зусиль. Природно, що діти швидко потрапляють під вплив такого «гарного помічника» у процесі пізнання ними світу [15].

Через те, що саме на телебаченні розмовна мова є найпоширенішою, вигуки стають невід'ємною частиною передачі емоційності. Під час

дослідження було порівняно декілька німецьких та австрійських телепередач, такі як *Willkommen Österreich*, *Extrazimmer DS*, *The voice of Germany* і *Abenteuer Leben am Sonntag*.

Усі ці ток-шоу є дуже позитивними і комічними, тому вживання вигуків є дуже вдалим. На телебаченні, звісно, німці дуже слідкують за своєю мовою, за тим, що і як вони говорять. Тому серед найуживаніших вигуків зазвичай можна почути: *Oh! Ah! Ahaha! Nein! Ne! Leider! Hmm! So! Also! Wow! Wirklich? Genau! Come on!*. Ці вигуки підсилюють емотивну функцію в мовленні і дають змогу більш виразно передати атмосферу, стан та настрій, які панують в студії. У дослідженні були обрані найбільш сучасні телепередачі, щоб спостерігати за більш розвинутою та модернізованою мовою, що є доречним і корисним для вивчення розмовної німецької мови [61, 64, 70, 72].

Другим дуже впливовим засобом масової інформації є радіомовлення. За допомогою радіо ми можемо не лише слухати нові музичні хіти, реклами та новини, а й прослідкувати за мовленням мовця. Зазвичай на радіо працюють грамотні спеціалісти, які стежать за правильністю того чи іншого слова, наголосом. Враховуючи те, що, в основному, люди радіо слухають, вони не мають змоги бачити міміку та жести ведучого, в цьому випадку для виявлення емоцій і передачі настрою допомагають вигуки. При використанні їх речення може змінювати значення і нести в собі інше значення. Проте, не завжди по радіо ми чуємо розважальні передачі. Наприклад, якщо ми чуємо новини, вигуків майже в мовленні немає.

Наступним засобом для передачі інформації є друковані видання: журнали та газети. Газети мають публіцистичний стиль, тому мова в статтях дуже стримана. Журналісти намагаються більш передати сенс самої події, ніж викликати певні емоції в людини. Не часто в газетах можна побачити якісь емоційно забарвлені слова. Проте вигуки все ж таки зустрічаються.

Найчастіше це заголовки статей. Журналісти можуть вживати вигуки для того, щоб підкреслити важливість конкретної статті, тим самим привернути увагу читача. Наприклад, німецька газета «Bild.de» найбільш тиражна щоденна газета-таблоїд Німеччини. Кожен сьомий німець читає її кожного дня. Також ця газета є у вигляді веб-сторінки, яку з легкістю можна знайти в інтернеті.

За допомогою вигуків, декілька статей привернули до себе увагу. Наприклад, назва статті «Massensterben! Hitzewelle tötet Alaska-Lachse». Саме слово *Massensterben!* є вигуком, який несе в собі певний заклик, щоб люди звернули увагу на цю проблему. Ще один приклад: «Tschüss Fett, Hallo Muskeln». Звісно, що цей заголовок приверне увагу, тому що він відображає повністю тему цієї статті. Людина, яка має цю конкретну проблему, одразу захоче прочитати [60].

«Bang boom bang» – заголовок статі в популярній німецькій газеті «Taz». Цим заголовком автор статті хотів підкреслити яскравість та сенсаційність кінокартини «Killermann». «Oh weh, die KI dichtet!» – також заголовок статті в цій самій газеті [75].

Вживання вигуків в газетах поширене менш ніж в розважальних журналах. Це обумовлено тим, що в журналах автори друкують не визначні події усього світу. Журнали мають зазвичай свою конкретну тематику, галузь. Також в журналах часто можна побачити якісь розважальні рубрики, такі як анекдоти, гороскопи, цікаві ігри, будь-що. Як приклад, розглядались декілька журналів, такі як «Stern», «Vitamin.de» і «Deutsch perfekt».

Під час дослідження було виявлено, що в більшості випадків вигуки були вжиті на карикатурах, анекдотах, рідше в заголовках. Загалом були використані такі вигуки як: *Ah!*, *Nun!*, *Na!*, *Hoho!*, *Und was?*, *Hilfe!*, *Ja!* і т.д.

Отже, опис семантичних та функціональних особливостей вигуків дає змогу зрозуміти, що вигуки як своєрідні мовні одиниці, які передають

досить насичену палітру емоцій та волевиявлень, можуть відображати національно-культурні особливості певного народу, вимагають вміння коректного сприйняття та вживання, що є необхідною умовою успішної реалізації мовленнєвого спілкування. Відповідно вони потребують детального вивчення, оскільки часто використовуються у мовленні (усному та писемному) як найяскравіші та найбільш економні виразники людських емоцій, переживань, почуттів, бажань тощо.

Соціально-економічні та культурні тенденції розвитку сучасного суспільства викликають необхідність вивчення іноземної мови як важливого засобу міжкультурного спілкування. Оволодіння іноземною мовою надає додаткові можливості для самореалізації особистості в сучасних умовах. Особливо актуальним у період сьогодення є вивчення декількох іноземних мов.

Причин, через які учні обирають для вивчення саме німецьку мову як другу іноземну, чимало. По-перше, економічна та культурна політика ФРН спрямована на відкритість та залучення представників інших культур, адже саме Німеччина є країною, яка в Європі пропонує найбільшу кількість освітніх і культурних програм. По-друге, німецька мова належить до досить поширених у світі мов і є офіційною державною мовою таких держав, як Федеративна Республіка Німеччина (75,3 млн. мовців), Австрія (8 млн.), Ліхтенштейн, а також вона є однією з офіційних мов Швейцарії (5,2 млн. мовців або 72,4 % населення) і Люксембурга. Окрім того, на користь вивчення німецької мови свідчать такі факти: Німеччина є найбільшою у світі країною-експортером; німецька мова є загальноживаною в ЄС; щороку на книжковому ринку Німеччини з'являється понад 60 000 нових публікацій; німецька мова є другою за вживаністю мовою науки; той, хто вивчає і розуміє німецьку, підвищує свої шанси на ринку праці [27, с. 26].

Багато міжнародних корпорацій на кшталт Volkswagen, Mercedes-Benz та Siemens мають представництва в Україні. Сьогодні це майже 600 компаній. Знання німецької стане додатковим плюсом під час розгляду твоєї кандидатури на омріяну посаду. Молоді фахівці, що володіють двома іноземними мовами, мають більше можливостей знайти високооплачувану роботу в рідній країні, або стати фрілансерами і працювати на закордонних роботодавців.

Знання мови дозволяє отримати безкоштовну вищу освіту в Німеччині, адже здебільшого програми бакалаврату та магістратури в державних університетах викладають німецькою. За законами країни, навчання в державних вишах – безкоштовне для всіх.

Сьогодні в Німеччині навчається 300 тисяч іноземних студентів. І, як повідомляє Deutsche Welle, за задумом уряду, до 2020 року їхня кількість має сягнути або перевищити 350 тисяч.

Німці зацікавлені в допомозі іноземним студентам, що вивчають німецьку мову та цікавляться німецькою культурою. Крім безкоштовного навчання, є багато грантів та стипендій для іноземців. Найвідоміші – DAAD, Erasmus+, стипендії політичних фондів. Вони покривають значну частину навчання, проживання, харчування й особистих витрат.

За даними Goethe Institut, щороку в Німеччині публікують 80 000 нових книг: від фантастики до документальної літератури. Лише невеликий відсоток із них перекладають іншими мовами, тому здебільшого книги доступні лише тим, хто володіє німецькою. Знання мови також надає можливість читати Кафку й Гете в оригіналі без втрати їхнього красивого мовного стилю.

Із гарним знанням німецької є шанс отримати додатковий підробіток у якості перекладача-фрілансера. Середня ціна за письмовий переклад (250 слів) з німецької на українську – 10\$. Зважаючи на перспективи наближення

України до ЄС, попит на роботу перекладачів зростає, а конкуренція на переклади з німецької набагато менша в порівнянні з англійською [59].

На сучасному етапі розвитку Німеччини не лише українці та росіяни їдуть на заробітки або на навчання в цю країну. Турецька діаспора в Німеччині утворилася в результаті «економічного дива» 1960-х рр., коли в результаті економічного зростання зріс попит на робочу силу, тоді як населення Німеччини не тільки не росло, але навіть зменшувалося. У зв'язку з цим до Німеччини прибула велика кількість турків. Відбувалися зіткнення між турками і німецькими націоналістами, нерідко із смертельними випадками. У 1990-і рр., проте, ситуація стала поліпшуватися, хоча все ще далека від ідеалу — німецький уряд почав цілеспрямовану програму з інтеграції турків у німецьке суспільство при збереженні їхньої національної ідентичності.

Під час спілкування з турком, який вивчає інтенсивно німецьку мову, я з'ясувала, що вивчення іноземних мов для них не є проблемою. Вони з радістю відвідують різні курси з вивчення іноземних мов, плідно працюють, незважаючи на велике навантаження: 3-4 рази на тиждень 4 години на день. Проте за короткий проміжок часу можна побачити вражаючі результати. З нуля і приблизно за рік цей студент досяг рівня B1-B2.

Що стосується вживання вигуків, то одразу відчувається, що ця тема на курсах не залишається без уваги. Спілкуючись з цим хлопцем, який вивчає німецьку мову, він часто вживає англіцизми, такі як *Wow! Cool! Hey!* Також можна побачити в переписці вживання цікавого привітання, яке не використовував жоден німець. Це вигук *Huhu!* (Див. додаток В). Це привітання він вживає майже в кожному початку листування. До речі, під час усного спілкування дуже вживаним є вигук *Ähm!*, що свідчить про те, що він намагається згадати або підібрати правильне слово.

Взагалі, на першу думку може здаватись, що німецьку мову турків буде складно зрозуміти, тому що присутній власний акцент. Проте, це не правда. Для турків німецька мова не є складною в фонетичному плані. Багато звуків схожі, тому їм залишається вивчити певні правила вимови. Але непорозуміння складає граматику. Наприклад, в турецькій мові не існує поняття роду іменників. Але, що стосується вигуків, то турки вживають їх менше на відміну від німців. Це обумовлюється тим, що вони мають певний страх, щоб застосовувати їх. Тому частіше можна почути турецькі чи англійські вигуки.

2.2. Тема «Вигуки» у навчально-методичній літературі

На даному етапі розвитку суспільства вивчення іноземних мов не має меж. Сьогодні для сучасної людини відкриті всі двері для саморозвитку і самовдосконалення. Фільми, музика, книги, спілкування з людьми з інших країн знаходяться у вільному доступі. Тому, для того, щоб вивчати будь-яку іноземну мову необов'язково відвідувати різні курси і витратити на це фінанси. Багато хто вивчає мови самостійно, переглядаючи багато безкоштовних відеоуроків. Також в інтернеті можна знайти книжки, газети і журнали на тій мові, яку вивчаєш, а в будь-якому магазині з легкістю придбати навчальні посібники та підручники.

Здається на перший погляд все просто і зручно. Однак, навчальної літератури зараз настільки багато, що хочеться придбати все і одразу. Кожен підручник має свою специфіку, свої вправи, розрахований на певну вікову категорію та на різні напрямки: розмовники, граматичні підручники, словники. При виборі навчального посібника слід спочатку продумати, з якою метою ви хочете вивчити мову. По-друге, провести невелике дослідження, тобто прочитати в інтернеті, які підручники є більш сучасними, більш популярними.

На просторах інтернету є безліч порад, як обирати підручники, які посібники є актуальними і містять в собі ефективні вправи і завдання, де краще пояснюються правила, вимова і т.д. На багатьох форумах можна прочитати рекомендації викладачів, учнів і вже самому прийняти рішення, який підручник обрати.

Що стосується вивчення німецької мови, найбільш відомі і сучасні німецькі видавництва навчальної літератури – це Cornelsen, Hueber, SCHUBERT-Verlag, Langenscheidt, Klett. Багато викладачів України використовують зараз цю літературу.

Проте вивчення питання вигуків навіть у навчальній літературі вивчається дуже поверхнево. Вигуки можна прочитати в діалозі або при прослуховуванні аудіозапису. Але деякі підручники все ж пропонують різні варіації певних вигуків. Наприклад, таким є підручник Netzwerk. В ньому присутні вправи для тренування найвживаніших фраз в розмовній мові.

Вправа 1.

Мета: розвиток комунікативних навичок

Aufgabe: Lesen Sie den Dialog. Machen Sie ähnlichen Dialog.

- Wie heißt du?
- Alexis.
- Wie bitte? Kannst du das buchstabieren?
- A L E X I S.
- Und wie ist deine E-Mail-Adresse?
- alexis_barbos@quinnnet.com

Gut gesagt: Wie bitte?

Entschuldigung, noch einmal bitte.

Bitte ein bisschen langsamer.

Das verstehe ich nicht

Вправа 2.

Мета: розвиток навичок аудіювання та говоріння

Aufgabe: Hören und lesen Sie den Dialog. Spielen dann Sie Ihren Dialog.

- Gehen wir ins Kino?
- Ja, gern. Wann?
- Am Samstag?
- Nee, das geht leider nicht.
- Am Mittwoch?
- Ja, super!

Gut gesagt: Nein!

Die Deutschen sagen für «nein» oft «nee» oder «nö», in Bayern und Österreich «na».

Вправа 3.

Мета: розпізнати вигуки в розмовній мові

Aufgabe: Hören Sie den Dialog und ergänzen die Interjektionen.

- Guten Tag. Fahren Sie mich zum Hotel Michel bitte.
- _____. Hotel Pichel, okay. Kennen Sie Hamburg?
- _____.
- Aha. _____, das ist also der Bahnhof. Er ist über 100 Jahre alt.
- Ah ja.
- Und das hier ist die Kunsthalle. Das ist ein großes Museum.
- Interessant. Und wie heißt der See?
- _____? Das hier ist kein See, das ist ein Fluss: Der Fluss heißt Auster.
- _____. Und was ist das? Ist das eine Kirche?
- Nein, das ist das Rathaus.

- _____.

- Aber das ist eine Kirche. Das ist die Michaelskirche. Wir sagen «Michael».
Da vorne ist die Winckler Straße. Da ist das Hotel.

- _____, sehr schön.

Аналізуючи підручники «Begegnungen» та «Schritte» можна зробити висновок, що для вивчення питання вигуків вони не підходять. Вони створені для тренування розмовної мови, але більше для сталих мовних виразів, кліше, певних конструкцій. Тому тут рідко можна побачити вигуки. Що стосується підручників «Parallelen», це посібники українського видавництва «Методика». Провівши аналіз підручника, можна зазначити, що він створений спеціально для шкільної програми. Аудіозаписи створені спеціально для тренування вимови. І хоча можна з легкістю зрозуміти текст, що є великим плюсом, значним недоліком є те, що діти не можуть послухати типову розмовну мову. Тому коли вони бачать вигуки, в них виникає проблема, як це перекласти і що це взагалі таке.

На мою думку, мова повинна вивчатись у різних аспектах. Мова є універсальним засобом комунікації. І не знаючи якихось певних аспектів, можна не правильно трактувати емоції, певні вирази і т.д.

2.3. Викладання теми «Вигуки» на середньому ступені вивчення німецької мови

2.3.1. Навчання німецької мови на матеріалі німецькомовних серіалів. Як вже було сказано, на сьогоднішній день телебачення займає дуже велику роль в житті людства. Це постійне джерело розваги і інформації; двері, через які ми можемо зазирнути в найглибші западини, піднятися на найвищі та наймогутніші гори світу, дізнатися про останні новини, мандрувати по всій земній кулі, і все це не виходячи з дому. Деякі

люди вважають за краще проводити свій вільний час за погляданням розважальних телепередач, тоді як інші вважають, що краще дивитися політичні й освітні програми. Ми можемо подивитися багато дійсно цікавих програм: інформаційних, музичних, спортивних, для дітей і для дорослих. По суті, його вплив на формування свідомості позитивний, адже розширюються і світоглядні, і пізнавальні межі. Саме негативний вплив пов'язаний із людським фактором. У всі часи існували люди аморальні, чий уподобання, духовні орієнтири йшли усупереч загальнолюдським. Заради власного зиску вони переступають межу закону і можуть навіть скоїти злочин.

Прикро, але телебачення дає всі можливості у досягненні їхньої мети. Саме воно і є потужним знаряддям, за допомогою якого можна вільно маніпулювати масами (сьогодні це побачити дуже легко). Під його впливом формується мовленнєва культура людей, їх світогляд.

На даний момент у світі тим чи іншим чином відображається подвійна сутність людства: вічна боротьба добра і зла. Це твердження цілком справедливе і стосовно телебачення. Проте воно значно впливовіше, ніж інші засоби масової інформації. Його вплив відображається не тільки на окрему особистість, а й на людство в цілому.

Проте телебачення має не лише поганий вплив на свідомість людини. Якщо говорити про вивчення мов, то сучасні технології відкривають нам вікно не лише в світ подій власної країни, а й всього світу. На даному етапі розвитку телебачення та інтернету ми маємо змогу вчити іноземні мови: дивитись фільми на мові оригіналу, новини, слухати музику. В інтернеті можна знайти велику кількість онлайн шкіл, курсів, відео-уроків, майстер-класів, знайти друзів з інших країн і листуватись, спілкуватись через Скайп і т.д.

Нерідко вивчення німецької мови забирає багато сил і часу. І справа не в тому, що немає схильностей до мови. Більшість людей не можуть вивчити мову, тому що вибирають неправильну програму і методику навчання. Якщо вивчити всі правила і зазубрити десятки сотень слів, розмовна мова як і раніше може залишати бажати кращого. Вирішити дану проблему набагато простіше, ніж може здатися – потрібно лише почати дивитися фільми для вивчення німецької мови.

Багато вчителів німецької мови вдаються до вивчення іноземної мови за допомогою серіалів. По-перше, людина може вивчати мову у зручних для неї обставинах: вибрати час, місце. Тобто, провести вільний час не лише для відпочинку, а й з користю для себе. По-друге, в серіалах міститься великий запас розмовної лексики. Це дозволяє значно поповнити словниковий запас, запам'ятати нові фразові дієслова, розмовні форми і сленг носіїв мови. Ці навички в подальшому спростять використання розмовної мови. Також перегляд фільмів та серіалів допомагає сприймати німецьку мову на слух, вдосконалювати вимову та інтонацію.

Навчальному процесу, який в певній мірі враховує потреби людей до вираження, які хочуть говорити/вчитися, попутно відкриваються зовсім нові та далекосяжні позитивні способи передачі вивченого матеріалу через ситуацію в аудиторії. Одним із таких способів є відеоматеріали. Саме при навчанні дорослих людей цей аспект має особливе значення. Спілкування іноземною мовою в аудиторії, як правило, не вистачає дорослим при екстенсивній мовній практиці (до двох занять в тиждень). Важливим є те, щоб використовувати такі можливості для тренування, які не потребують жодної організації та можуть застосовуватися спонтанно. Інтеграція вивченого матеріалу, який постійно супроводжує навчальний процес в повсякденну свідомість, стане можливою, якщо вже з початкових занять учні будуть тренувати структури для вираження власних думок. Оскільки

ми при всіх наших соціальних контактах щось емоційно оцінюємо, навіть якщо це несвідомо, ми отримуємо щоденну можливість, використовувати вивчені структури у внутрішньому монологі, активувати та розширювати необхідний словниковий запас. Якщо іноземна мова вивчається поза межами свого розповсюдження, можливість передачі вивченого у повсякденній ситуації утворює суттєвий критерій для пропорційності навчального змісту та вправ.

2.3.2. Етапи під час роботи з серіалом при вивченні теми «Вигуки». Серіал є важливою складовою у навчанні іноземної мови, яка допомагає значно покращити навички та вміння аудіювання і говоріння. Робота з серіалом вимагає певної структурної організації. Ми пропонуємо такі три взаємопов'язаних етапи: підготовчий, основний та заключний.

Підготовчий етап включає групу вправ, спрямованих на підготовку до сприйняття змісту серії в цілому. Ціллю даного етапу є знайомство учнів з новим лексичним матеріалом, а також повторення старого. Також на підготовчому етапі учні виконують вправи спрямовані на можливе прогнозування змісту сюжетної лінії серії. На даному етапі в основному використовуються спеціальні підготовчі вправи, а також рецептивні некомунікативні та репродуктивні умовно-комунікативні вправи.

Основний етап характеризується власне роботою з серією. На основному етапі важливо використовувати різні прийоми роботи з відеоматеріалом. Ці прийоми потрібно направити як на розвиток мовленнєвої компетенції, так і на розвиток та формування емоційної сфери особистості, її вміння розуміти образний зміст літературних творів [6, с.40].

На основному етапі вправи поділяються на три групи: вправи перед переглядом відео, вправи під час перегляду та після перегляду.

До вправ, які подаються перед переглядом, належать рецептивні не комунікативні та рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні вправи.

Вправи під час перегляду включають: некомунікативні рецептивні та рецептивно-репродуктивні вправи, а також рецептивні комунікативні вправи.

Вправи після перегляду передбачають перевірку розуміння прослуханого/ побаченого. Тут використовуються рецептивні некомунікативні, рецептивно-репродуктивні та продуктивні умовно-комунікативні вправи. До цих вправ відносяться завдання альтернативного (Richtig oder Falsch), множинного (Multiple Choice) вибору, відповіді на запитання та переказ тексту. На заключному етапі відбувається перевірка глибинного розуміння змісту серії, його емоційного забарвлення, ідейно-тематичного змісту.

Тут учні виконують умовно-комунікативні та комунікативні продуктивні вправи у ході оцінювання та інтерпретації серії, висловлення свого відношення до подій фрагменту, його героїв, відстоювання власної точки зору.

Отже, методична організація інтегрованого навчання вмінь аудіювання та говоріння як «вихідного» вміння на базі серіалу передбачає послідовну роботу над комплексом вправ у ході трьох етапів: підготовчого, основного та заключного. Кожен етап включає відповідну групу вправ, яка сприяє поглибленому розумінню художнього твору та розвитку цілої низки інтегрованих спеціальних навичок (прогнозування, мовної здогадки, аудитивної пам'яті) та комплексних мовленнєвих вмінь аудіювання та говоріння.

2.3.3. Серія уроків для вивчення теми «Вигуки» на матеріалі серіалів. Як приклади, розглянемо німецький серіал «Extra Deutsch», який найчастіше використовують вчителі для власних уроків. Цей

найпопулярніший молодіжний серіал був створений спеціально для вивчення німецької, як іноземної мови. Історія про чотирьох молодих людей - Анну, Сашу, Сема і Ніка. Дівчата Анна і Саша знімають квартиру на двох в Берліні. У сусідній квартирі живе Нік, який сильно закоханий в Сашу, притому, що Саші він абсолютно не цікавий. Анна, навпаки, симпатизує Ніку, але той не звертає на неї уваги. Але ось до них в гості приїжджає американський друг Сем і історія закручується. Для кожної з версій серіалу (їх чотири англійська, німецька, французька та іспанська) ролі виконують актори, носії мови. Серіал забезпечений субтитрами російською і німецькою мовою, що дозволяють засвоювати правильну вимову і легко запам'ятовувати матеріал.

Сценарій побудований з використанням спеціальної технології запам'ятовування слів, найбільш часто вживаних в повсякденному спілкуванні. Крім того, до кожної серії додаються завдання для тренування лексичних та граматичних навичок [65]. До речі, для кожного сіткому є власна транскрипція. Людина, яка вивчає мову має можливість прочитати те, що було не зрозуміло в тексті. А також цікаво використовувати цю транскрипцію для того, щоб на уроці можна було б розіграти сцени по ролях.

Як і аудіо засоби, відеоматеріал дає можливість слухового тренінгу. Але його перевага полягає у тому, що він може імітувати ситуативний контекст справжньої комунікативної ситуації, що за результатами багатьох досліджень свідчить про те, що відео значно полегшує розуміння тексту. Робота з оригінальними аудіо записами часто приводить початківців до фрустрації. Навчальні тексти для прослуховування, які, як правило, обмежені лексикою та швидкістю мовлення, з однієї сторони, гірше готують до справжніх мовних контактів, з іншої, впливають менш мотивуюче через свій «плаский» зміст. Відео, навпаки, комбінує на основі трьох семіотичних

систем, які є в його розпорядженні (мова, картинка, музика/звуки), повноцінний потенціал до вираження, що, в свою чергу, надає вправам на аудіювання цікавого контексту. Різноманітність варіантів вправ та якість вправ збільшують користь для осіб, які вивчають мову. В той час як традиційні аудіо тексти та тексти для читання для новачків без попередніх знань не викликають у них потреби висловлюватися, відео може на тому самому етапі навчання представити тему та узагальнення таким чином, що спровокує глядача висловити свою точку зору.

Працюючи вчителем, я використовувала цей серіал як спосіб вивчення іноземної мови під час занять з 11 класом. Рівень володіння мовою на даному етапі навчання діти мали А2-В1. Для дослідження своєї теми мною було розроблено вправи для тренування не лише найбільш вживаних фраз, а й для вживання вигуків, як прояву емоційного стану. На уроці зазвичай використовується принцип «від простого до складного».

Серія уроків для вивчення теми «Вигуки» на матеріалі серіалу «Extra Deutsch».

Урок № 1 (Див. додаток С)

Вправа 1.

Meta: активізувати мовні навички, згадати пройдений матеріал.

Tun: рецептивна.

Aufgabe: Arbeiten Sie zu zweit. Schreiben Sie alle deutschen Interjektionen, die Sie kennen. Und dann präsentieren Sie Ihrem Partner. Vergleichen Sie die Resultate.

Ця вправа є доречною на початку уроку, тому що діти мають змогу включитись в роботу, активізувати свої мовні навички, згадати пройдений матеріал. Також це підвищує мотивацію, стимул написати більше, ніж партнер. Для вчителя це є показником, як учні звертають увагу на такі незначні частини мови і як вони їх вживають у розмові.

Вправа 2.

Meta: згадати значення пройдених вигуків.

Tun: рецептивна.

Aufgabe: Verbinden Sie deutsche Interjektionen und ihre ukrainischen Äquivalenten.

1) Hey!	a) Ну да
2) Abgemacht!	b) Хмм...
3) Hmm...	c) Щоо?
4) Ach so	d) Домовились!
5) Na ja	e) Ей!
6) Waas?	f) Ах так

Вправа 2.

Meta: розпізнавати вигуки на слух, знати їх значення в ситуації.

Tun: рецептивно-продуктивна.

Aufgabe: Schauen Sie nächste Szene an und ergänzen Sie ihre Liste. Schreiben Sie und sagen, welche Bedeutung die Interjektionen in dieser Situation haben.

Ein Brieffreund schreibt

Das ist die Geschichte von Sascha und Anna. Sie wohnen zusammen in Berlin.

Sie haben einen Nachbarn: Nic. Nic ist in Sascha verliebt, und Anna ist in Nic verliebt. Aber dann bekommt Sascha Post aus Amerika ...

SASCHA: Jo, ich hab dir doch gesagt: – Es ist vorbei!!! (Und nenn mich bitte nicht CHA CHA). Hallo Jo. Ja – das Kissen hab' ich auch bekommen. Aber es ist vorbei! Vorbei! Und jetzt heul bitte nicht! Tschüs. Männer!

ANNA: Louis komm schon. Sascha! Die Post! Louis und ich haben die Post! Gib mir die Post Louis!

SASCHA: Gib mir sofort die Post Louis!

ANNA: Louis. Lass das fallen! Guter Hund! Telefon-Rechnung, Gas-Rechnung, Strom-Rechnung ... Oh, was ist das? Sascha, ein Brief für dich!

SASCHA: Ein Brief für mich. Von meiner Mutter... Hey, was ist denn das?

ANNA: «Sascha Maus – dieser Brief ist für dich. Hast du immer noch so viele Pickel?

Deine Mama.»

SASCHA: Danke. Der hier ist aus Amerika.

ANNA: Aus Amerika? Von wem denn? Na sag schon ...

SASCHA: Mmh ... «Hallo! Kennst du mich noch?» Nein... «vor sieben Jahren Brieffreunde sind wir...» Vor sieben Jahren waren wir Brieffreunde. Ach du liebe Zeit! ... Jetzt erinnere ich mich wieder. Der Brief ist von Sam! Sam Scott!

ANNA: Wer ist Sam Scott?

SASCHA: Er war mein Brieffreund. Aber das ist sieben Jahre her.

ANNA: Oh ...

SASCHA: «Ich gut spreche Deutsch jetzt...» Ich spreche jetzt gut Deutsch. «und ich komme nach Deutschland»

ANNA: Ein Amerikaner...

SASCHA: «Ich möchte mit dir schlafen.»

ANNA: Waaaas!

SASCHA: «Hast du ein Bett für mich?» Ach so – Er will hier übernachten ...

ANNA: Ah, die Tarantel! Ein Amerikaner hier – wie Brad Pitt. Groß , sportlich...

SASCHA: Und ... reich?

ANNA: Wann kommt er denn?

SASCHA: Hier steht ... am 7. Juli ...

ANNA: Aha – am 7. Juli ... am 7. Juli ... aber das ist ja ...

SASCHA: ... heute!

BOTH: Ahhhh!

NIC: Hi.

SASCHA: Nic ...

ANNA: Hallo Nic! Wie geht's dir?

NIC: Alles unter Kontrolle. Hey, du hast aber Muskeln!!! Ich bring eure Milch zurück.

SASCHA: Was? Unsere Milch? Doch nicht etwa die Milch ... von vor drei Wochen?

NIC: Ich vergesse nie etwas!

ANNA: Danke Nic.

NIC: Na Ladies, was geht so ab?

ANNA: Möchtest du 'was trinken, Nic? Möchtest du 'was trinken, Nic?

NIC: «Ja hallo?»

ANNA: «Ich hab gefragt, ob du was trinken willst!!!»

NIC: «Ähh, ja ... eine Cola?»

ANNA: Sascha hat Post von Sam ...

NIC: Ach ja?

ANNA: Sam – aus Amerika!

NIC: Ach ja, aus Amerika? Wow, und ist sie cool?

ANNA: «Sie» ist ein «Er».

NIC: Wie?

ANNA: Na Mensch ... Sam ist männlich!

NIC: Ach so ... ein cooler Ami, ja? Huh!

NIC: Hey, Sascha! Alles OK?

SASCHA: Nic! Niemand darf mein Fahrrad anfassen! Kapiert? Niemand!

NIC: Aber warum nicht?

SASCHA: Muss ich das begründen?

NIC: Hey, hey hey! Mach mal langsam.

SASCHA: *Wer mein Fahrrad anfasst fliegt raus, kapiert, R-A-U-S!*

Цікавим є те, що в розмовній мові частовживаним вигуком є «Ach», «Ah» і в різних випадках вони означали різні емоції.

«Ach du liebe Zeit! ... Jetzt erinnere ich mich wieder. Der Brief ist von Sam! Sam Scott!» В даному контексті «Ach» є звичайним зітханням Саші, коли вона занурилась у приємні спогади про минуле листування з другом із Америки. По її миміці можна зрозуміти якісь спокій і загадковість.

ANNA: *Wann kommt er denn?*

SASCHA: *Hier steht ... am 7. Juli ...*

ANNA: *Aha – am 7. Juli ... am 7. Juli ... aber das ist ja ...*

SASCHA: *... heute!*

BOTH: *Ahhhh!*

Вигук «Ahh!» є гучним емоційним поривом. Дівчата дізнаються, що Сем повинен приїхати сьогодні і для них це шокуюча новина. Не стримуючи себе, вони кричать і починають приводити себе в порядок, щоб виглядати гарно для нового друга. Цей вигук супроводжується виразними жестами: змахи руками, швидка зміна рухів.

NIC: *Ach ja?*

ANNA: *Sam – aus Amerika!*

NIC: *Ach ja, aus Amerika? Wow, und ist sie cool?*

ANNA: *«Sie» ist ein «Er».*

NIC: *Wie?*

ANNA: *Na Mensch... Sam ist männlich!*

NIC: *Ach so... ein cooler Ami, ja? Huh!*

В цьому уривку дуже велике різнобарв'я вигуків. І вигук «Ach» повторюється в репліках Ніка майже в кожній фразі, проте кожного разу виражає різні емоції. Наприклад, в першій фразі «Ach» є звичайним зітханням, а ось в другій він вже виказує своє здивування. Тому коли учень

буде пояснювати, яке значення має той чи інший вигук, йому слід бути уважним, в якій ситуації вживається вигук.

Вправа 3.

Meta: розпізнавати вигуки на слух, знати їх значення в ситуації.

Tun: рецептивно-продуктивна.

Aufgabe: Sehen Sie die erste Serie an. Ergänzen Sie die fehlenden Interjektionen und erzählen Sie die Situation.

1) Vor sieben Jahren waren wir Brieffreunde. _____ du liebe Zeit! Jetzt erinnere ich mich wieder. Der Brief ist von Sam! Sam Scott!

2) SASCHA: «Hast du ein Bett für mich?» _____ – Er will hier übernachten. ANNA: _____, die Tarantel!

3) NIC: _____ Mach mal langsam.

4) NIC: Mensch, das ist ja schrecklich! Kein Wort zu den Mädchen! Pssst. Verstehst du?

5) Nic, _____! HAT MEIN FAHRRAD ANGEFASST! Wie _____! Und Sam aus Amerika ist hier. Aber sein Deutsch ist katastrophal! _____!

Ця вправа є ефективною для учнів, студентів, які вже знаходяться на рівні володіння мовою A2. Під час перегляду людина спостерігає певну ситуацію та аналізує її, розвивається слухова компетенція, вдосконалюються лексичні навички. Тобто, в конкретній ситуації вживаються певні вигуки. Людина, дивлячись серіал, аналізує цю подію, сприймає на слух фрази, які були сказані героями. І потім, виконуючи вправу, студент чи учень відтворює своїми словами ситуацію, в якій вживався цей вигук. Ця вправа також є ефективною для практики мовлення, тому що учень вже описує подію іншими словами, тим самим розвиває мовленнєві здібності.

Вправа 4.

Meta: навчитись розрізняти вигуки на слух.

Tun: продуктивна.

Aufgabe: Ergänze die nächsten Interjektionen.

endlich	Moment mal.	Naja	Waaas?	in Ordnung	Mmh
Wie bitte?	Hey	Hihi!	Ha ha	Wow!	Hey

- 1) Es ist _____ wieder Ferienzeit – und alle fahren zum Flughafen ...
- 2) Sie fliegen nach Florida – wow ... Thailand – ahh ..., Ägypten – ooo ... und Belgien. _____ Belgien? Warum Belgien?
- 3) _____ – vielleicht lieber nicht mit dem Auto. Das ist Sam Scott für Kanal 9.
- 4) _____ Barbarella?! Ja – der Interviewtermin für David Beckham ist okay ... Ja, und der für Prinzessin Caroline von Monaco auch ... Nein, Madonna wird nicht kommen. Ja, _____, Barbarella.
- 5) _____, na, okay ...
- 6) Okay. _____ 1300 Euro pro Person? Mensch, das ist doch viel zu teuer! Nee, da müssen wir woanders hinfliegen
- 7) _____, super Idee – wohin fahren wir?
- 8) _____, wir können doch schon mal üben gehen.
- 9) _____, wirklich witzig!
- 10) _____ Schaut euch das an! Das ist toll!

Урок № 2 (див. додаток D)

Вправа 1.

Мета: навчитись знаходити вигуки в контексті.

Тип: рецептивна.

Aufgabe: Schreiben Sie aus den Sätzen nur die Interjektionen aus.

- 1) Schlaf gut, Nic ... Komm, Siggy, wir müssen los!

2) Anna und ihre Hippie-Freunde wollen heute demonstrieren ... vor einer Kosmetikfabrik. Pah! Versteht sie denn nicht, was heute für ein wichtiger Tag für mich ist?

3) Ah, Sam! Endlich! Okay – du gehst jetzt sofort zur Kosmetikfabrik
Garrier...

4) Das hier ist kein Kaffeeklatsch! Na los! Stell ihr eine Frage!

5) Mmh – weißt du etwas über die, mmh, gestohlenen Meerschweinchen?

6) Anna! Schnuckiputzi! Ich kann das erklären!

7) Es war traaaaumhaft ... Okay nic – schließ mal deine Augen ... na los, mach die Augen zu. Na? Tatata-taaa! Na, was sagst du jetzt?

8) Okay, Leute! Ich fahre jetzt zur Premiere ... mit echten Schauspielern ... da könntest du was lernen, Nic ... uuups, entschuldige! Ich hab leider keine Karte für dich! Aber ich erzähl dir alles später – jedes Detail. Ciao!

Вправа 2.

Мета: розрізняти в певній ситуації позитивне і негативне значення вигуків.

Тун: рецептивно-продуктивна.

Aufgabe: Schau die nächste Szene an. Sortieren Sie die Sätze durch die Emotionen: positive oder negative. Beachten Sie auf Interjektionen.

1) Warte ... warte ... komm hier rein ...

2) He, Kumpel – vielleicht hat sie eine Freundin ...

3) Wow ... yeah!

4) Ich bin gerade beschäftigt ... Aaaaahhh! Ich habe gewonnen!

5) Na los! ... Los schon! Denkt! Denkt nach!

6) Ich bin Multi-Millionärin. ABER OHNE LOTTOSCHEIN!

7) STOPP! Also, was wollt ihr unternehmen?

8) Der Gewinn muss bis 10 Uhr heute Abend gemeldet werden – klar?

9) Was für ein Tag! Heute traf ich Elke an der Ampel

- 10) Grrrr – ruf mich an, wenn du den Schein gefunden hast!
- 11) Aaaaah! Wo bleibt Sam? Wo ist mein Schein?
- 12) Oh, Sam! Armer Sam! Wir haben den Schein gerade gefunden.

Positive	Negative

Ця вправа допомагає учневі навчитись розмежовувати вигуки на позитивні та негативні, це по-перше. По-друге, знов таки розвиваються слухові навички. І по-третє, ми можемо спостерігати, що один вигук може відноситись як до позитивного, так і до негативного забарвлення. Тому при перегляді, учень особливо вживається в ситуацію і слідує за інтонацією.

Вправа 3.

Мета: вживати вигуки в розмовній мові.

Тип: продуктивна.

Aufgabe: Arbeiten Sie in den Gruppen. Sehen Sie eine Serie und spielen Sie die Szene.

Робота в групах є однією з найефективніших форм роботи на уроці. Це не лише можливість вивчення німецької мови, а й практика застосування знань. Тобто, учні не лише вдосконалюють свої навички аудіювання, а й вміють вживати отриманні знання при комунікації з іншою людиною. Це також можливість проявити свій талант, креативність, творчий підхід. Використання таких рольових ігор створює дружню атмосферу між учнями та вчителем.

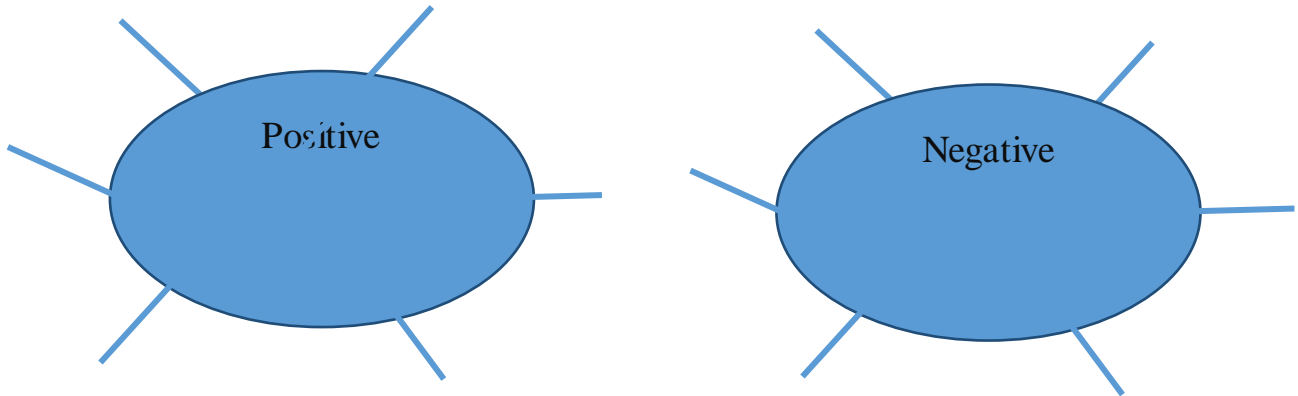
Урок №3 (див. додаток Е)

Вправа 1.

Мета: вміти розрізнати позитивні і негативні вигуки.

Tun: рецептивна.

Aufgabe: Schreiben Sie positive und negative Interjektionen.

Вправа 2.

Meta: розрізняти вигуки від інших частин мови.

Tun: рецептивно-продуктивна.

Aufgabe: Schau die Szene «Die neue Vermieterin». Erklären Sie, zu welcher Wortart die markierten Wörter gehören.

Die neue Vermieterin

SASCHA: *Oh, hallo... ich bin Sascha... Und das ist Anna Und das ist Sam aus Amerika...*

EDELTRAUT: *Hallöchen, Sam...*

SAM: *Hi.*

SASCHA: *Sam wohnt nebenan mit Nic...*

EDELTRAUT: *Ach ja, Nic ... den kenne ich ja schon... stimmt doch, oder?*

NIC: *Ähh ... ja ... das stimmt.*

EDELTRAUT: *Wir müssen über die Miete sprechen... in deiner Wohnung?*

NIC: *Ähh... super!*

SAM: *Den Abstand zwischen 2 Regalbrettern messen...Okay. Halt mal bitte, Anna. Ja, okay. So sollte es gehen... Na bitte!*

ANNA: Ähh ... Sam ... meinst du, das ist richtig so? Das ist zu nah aneinander!

SAM: Ich möchte richtige Freunde.

SASCHA: Sam! Ha, Sam. Die fünf reichsten Familien in Amerika. Die Familie Scott. Da bist Du, Sam.

SAM: Bitte sage nichts zu Anna

SASCHA: Warum?

SAM: Weil Sascha...

SASCHA: Ja?

SAM: Weil ... ich bin in Anna verliebt.

NIC: DING – DONG!

SASCHA: Und wo willst du hin? Du siehst ja aus wie John Travolta!

EDELTRAUT: Er geht mit mir aus! He, Nic, Schätzchen! Du siehst ja spitze aus!

SASCHA: Das ist schon das dritte Mal diese Woche ...

EDELTRAUT: Das vierte ... wir waren im Theater, im Kino, beim Abendessen, und gestern Abend beim Salsa-Tanzen ... Ich bin die Salsa-Königin!

ANNA: Was macht ihr denn heute Abend?

NIC: Heute gibt's Karaoke!!

EDELTRAUT: Ich bin die Karaoke-Königin! Komm Schatz, wir gehen! Tschüss,

Kinderchen...

SAM: Tschüss!

SASCHA: Ich bin die Karaoke-Königin! Die singt bestimmt wie eine Kröte!

ANNA: Also, Sam... wo waren wir...

SAM: Okay, Anna. Ich glaube, jetzt geht's...

Вигуки відносяться до лексичної частини мови, але не слід забувати про граматичний аспект. Наступне завдання комбінує в собі як вдосконалення слухових, так і граматичних навичок.

Вправа 3.

Meta: розпізнавати вигуки під час мовлення

Tun: рецептивно-продуктивна.

Aufgabe: Wer sagt was? Verbinden Sie.

1) Sascha, Schätzchen - hat jemand für mich angerufen?	
2) Genau! Also ...	
3) Ja wirklich, Anna? Und warum?	a) Nic
4) Was ist? Was ist los?	b) Sascha
5) Hey! Toll, Mann! Ist ja super ...	c) Anna
6) Ha! Das würde dir so passen! Was ist eigentlich los hier?	d) Sam
7) Ooh ... heiß und stürmisch ... ein Drama! Wie spannend!	
8) Da, da, da, da bin ich - auf dem Boden!	

Вправа 4.

Meta: використовувати вигуки під час мовлення.

Tun: продуктивна.

Aufgabe: Arbeiten Sie in den Gruppen. Bilden Sie den Dialog und benutzen die nächste Interjektionen: *Oh, Na klar! Wirklich? Kaum zu glauben! So eine Überraschung! Quatsch! Ach ja! Genau! Und ob!*

Ця вправа спрямована на тренування вигуків, вміння вжити їх в правильній ситуації.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Під час аналізу та опрацювання досліджуваної теми можна відмітити, що більшість вигуків вживається під час розмови. Завдяки цій частині мови ми маємо змогу дізнатись ставлення та емоційний стан людини до конкретного предмета, явища чи проблеми. Сфера інтенсивного вживання вигукової лексики утворює мовлення, що здатне передати індивідуальну думку, схарактеризувати, оцінити певний об'єкт мовлення, зробити висловлювання більш виразним та підвищити його мовленнєвий ефект. Поряд з іншими частинами мови вигук підкреслює, виокремлює та сприяє більш яскравому виявленню почуттів, переживань мовця. Внутрішніми характеристиками вигукових одиниць є емоції та оцінка. Зважаючи на те, що вигуки по своїй суті належать до емоційного мовлення, багато лінгвістів виносили їх за межі морфології, не вважали частиною мови.

Під час дослідження було виявлено п'ять сфер життєдіяльності, де найчастіше використовуються вигуки: розмовна мова, література, інтернет, газети та журнали, телебачення і радіо.

Комунікація в Мережі створює особливу сферу реалізації мови. Особливо велику роль інтернет-комунікація відіграє в житті сучасної молоді, яка із задоволенням користується наданими їй можливостями, охоче листуючись, і тим самим ділячись своїми емоціями з партнерами по листуванню.

Було розглянуто питання вживання вигуків у навчальній літературі. На даному етапі розвитку суспільства вивчення іноземних мов не має меж. Сьогодні для сучасної людини відкриті всі двері для саморозвитку і самовдосконалення. Фільми, музика, книги, спілкування з людьми з інших країн знаходяться у вільному доступі. Загальна оцінка аналізу різних навчальних посібників є неоднозначною. Проте вивчення питання вигуків навіть у навчальній літературі вивчається дуже поверхнево. Вигуки можна прочитати в

діалозі або при прослуховуванні аудіозапису. Але деякі підручники все ж пропонують різні варіації певних вигуків.

Багато вчителів німецької мови вдаються до вивчення іноземної мови за допомогою серіалів. По-перше, людина може вивчати мову у зручних для неї обставинах: вибрати час, місце. Тобто, провести вільний час не лише для відпочинку, а й з користю для себе. По-друге, в серіалах міститься великий запас розмовної лексики. Це дозволяє значно поповнити словниковий запас, запам'ятати нові фразові дієслова, розмовні форми і сленг носіїв мови.

Оскільки ми при всіх наших соціальних контактах щось емоційно оцінюємо, навіть якщо це несвідомо, ми отримуємо щоденну можливість використовувати вивчені структури у внутрішньому монологі, активувати та розширювати необхідний словниковий запас.

В практичній частині роботи було розроблено серію уроків для вивчення теми «Вигуки» на базі німецького серіалу «Extra Deutsch». Цей найпопулярніший молодіжний серіал був створений спеціально для вивчення німецької, як іноземної мови. Сценарій побудований з використанням спеціальної технології запам'ятовування слів, найбільш часто вживаних в повсякденному спілкуванні.

В той час як традиційні аудіо тексти та тексти для читання для новачків без попередніх знань не викликають у них потреби висловлюватися, відео може на тому самому етапі навчання представити тему та узагальнення таким чином, що підштовхне глядача висловити свою точку зору.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене дослідження проблеми функціонування вигуків у сучасному німецькому дискурсі дозволило зробити наступні висновки.

Історія становлення мови є дуже складним та багатоетапним процесом. Вигуки, як самостійна частина мови, розглядалися ще в античних граматиках. Однак, термін «вигук» з'явився вперше в 1916 році в «Граматиці» М. Смотрицького. Вигуки виникли на основі мимовільних, інстинктивних вигукувань як емоційної реакції на навколишнє середовище. Науковці висувують декілька теорій про походження мови на основі вигуків. По-перше, це теорія трудових вигуків. Поряд з цією теорією лінгвісти виокремлюють ще одну теорію походження мови, теорію емоційного походження мови або емоційну теорію, афективну теорію. Згідно вигукової теорії в її основі закладені несвідомі вигуки, які супроводжують різні стани, емоції. Основною особливістю вигуків є те, що вони не належать ні до самостійних, ні до службових частин мови. І до цих пір лінгвісти сперечаються щодо статусу вигуків.

В сучасній лінгвістиці дискусійним залишається питання класифікації вигуків. В. Вундт вперше розмежував вигуки за походженням на дві великі групи: первинні і вторинні. Цей поділ ще й досі вважається актуальним. До непохідних, тобто первинних вигуків належать вигуки, які з'явилися давно і слугують знаками емоційного та вольового вираження. Вторинні вигуки – це вигуки, які трансформувалися від інших частин мови. В якості вторинних вигуків можуть виступати стійкі словосполучення і фразеологізми. Вторинні вигуки також можуть змінювати значення в залежності від контексту. Це вказує на багатофункціональність вигуків. Основною функцією вигуків є передача емоцій та почуттів під час мовлення.

Мова являє собою складний механізм, який постійно саморозвивається. Взагалі розмовна мова щодня поповнює свій склад

новими словами. Це також стосується і вигуків. Більшість слів іншомовного походження потрапляє з англійської мови. Особливо такі запозичення поширені у молодіжному мовленні. В теоретичній частині було розглянуто семантичну варіативність вигуків. Значення вигуків напряду залежить від контексту чи від ситуації, тому один вигук може мати низку значень. Через це з'являються деякі труднощі з перекладом. Складнощі перекладу викликає також молодіжний сленг. Молоді люди намагаються спрощувати мову, що спричиняє появу нових слів. Однією з причин неправильного перекладу є наявність у німецькій мові більш ніж 50 різних діалектів. Різниця може бути як в лексичному складі, так і на фонетичному рівні. Так прикладом може слугувати існування трьох основних варіантів німецької мови: німецька мова в Німеччині, швейцарський варіант та австрійський варіант.

У практичній частині роботи було досліджено вживання вигуків серед носіїв мови та серед тих, хто вивчає німецьку мову. На базі цього дослідження можна сказати, що носії мови, звичайно, використовують вигуки набагато частіше. Це можна прослідкувати в різних сферах життя, таких як інтернет, розмовна мова, газети, журнали, радіо, телепередачі та ін. Німці не задумуються про використання вигуків і роблять це на підсвідомості. В порівнянні з німцями ті, хто вивчають мову, вживають вигуки рідше. Це відбувається тому, що питанню вигуків під час занять не приділяється достатньо уваги і учні не орієнтуються у ситуативному вживанні вигуків. Вони вживають вигуки по аналогії зі своєю рідною мовою. Це дослідження проводилось за допомогою мобільного додатку «Tandem», де відбувалось спілкування як з носіями мови, так і людьми інших національностей, які вивчають німецьку мову.

На сучасному етапі розвитку науки і техніки вчителі з кожним днем впроваджують все більше нових засобів для вивчення іноземної мови. Залучають мультимедійні дошки, проектори; нові слова, вправи виводяться

на екран. Тому за допомогою сучасного приладдя залучаються і відеоматеріали. Нерідко можна почути, що вчителі використовують серіали чи фільми для вивчення іноземної мови. Саме під час перегляду учні можуть не лише почути розмовну мову, а й побачити конкретні ситуації. Досліджуючи тему «Вигуки», ми ознайомилися з різними підручниками та посібниками. Цей аналіз засвідчив, що ця тема не достатньо висвітлена та опрацьована у навчальних матеріалах щодо вивчення німецької мови.

На базі німецького серіалу «Extra Deutsch» було розроблено серію уроків, за допомогою яких розкривається тема вигуків. Всі вправи спрямовані на вивчення, тренування та запам'ятовування німецьких вигуків. А також було розроблено вправи саме для вживання вигуків в певній ситуації. Тобто, учні протягом перегляду серії виконують певні вправи. Урок був поділений на 3 етапи для того, щоб діти спочатку активізували свої знання, згадали пройдений матеріал. Потім під час перегляду вони на слух сприймають розмовну мову і виокремлюють вигуки. Уроки побудовані так, що в кінці учні повинні самі вжити відповідні вигуки у запропонованій ситуації.

Проведене дослідження та розроблені серії уроків є значущим фрагментом у методичній розробці теми вигуків, який можна в подальшому розширювати та доповнювати новими матеріалами і вправами у практичній діяльності викладача німецької мови.

RESÜMEE

Das Thema der Meisterarbeit heißt «Die Funktion der Interjektionen im deutschen Diskurs».

Das Ziel der Arbeit besteht in der Verwendung von Interjektionen in der Umgangssprache zu untersuchen und das Thema «Interjektionen» in Deutschkursen auf mittlerem Sprachniveau zu unterrichten.

Die Erreichung des Ziels erfordert die Lösung der folgenden Aufgaben:

- 1) den Begriff «Interjektion» zu definieren und die Geschichte seines Auftretens im System der Wortarten zu untersuchen;
- 2) die Klassifikation und Funktion von Ausrufen in der Sprache zu behandeln;
- 3) das Konzept der Verwendung der Interjektionen im Gespräch und ihre semantische Variabilität zu analysieren;
- 4) die Verwendung von Interjektionen bei Muttersprachlern und Deutschlernenden zu vergleichen;
- 5) die Verwendung von Interjektionen während des Ansehens von Fernsehsendungen sowie in Lehrbüchern und Handbüchern zu analysieren;
- 6) eine Serie der Stunden zum Thema «Interjektion» zu schaffen.

Das Objekt der Erforschung sind die Interjektionen wie eine Wortart mit ihrer Position in der Umgangssprache.

Die Meisterarbeit umfasst die Ergebnisse der Forschung des Gebrauchs der Interjektionen während des Unterrichts im Sekundarbereich.

Stichwörter: Interjektionen, Serie, Umgangssprache, Lehrbücher.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аврааменко О. М., Балажко М. Б. Українська мова та література: довідник. Завдання в тестовій формі. І ч. Вид. 2-ге, виправл. і допов. Київ : Грамота, 2012. 560 с.
2. Баранникова Л. И. Введение в языкознание. Саратов : Издательство Саратовского университета, 1973. 385 с.
3. Баранникова Л. И. Основные сведения о языке. Москва : Просвещение, 1982. 112 с.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с.
5. Белошапкова В. А. Современный русский язык: Синтаксис. Москва : Высшая школа, 1977. 248 с.
6. Вдовіна Т. О. Зміст і структура методичних рекомендацій та завдань для читання художніх текстів. *Іноземні мови*. 2001. Вип. 4. С. 39–42.
7. Вежбицька А. Семантические универсали и описание языков. Москва : Языки русской культуры, 1999. С. 611–649.
8. Виноградов В. В. Русский язык. Москва : Высшая школа, 1972. 616 с.
9. Виноградов В. В. Русский язык (грамматическое учение о слове). Москва, 1947. 746 с.
10. Воронцова Г. Н. Очерки по грамматике английского языка. Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 1960. 400 с.
11. Гак В. Г. Прагматика, узус и грамматика речи. *Иностранные языки в школе*. 1982. Вип. 5. С. 11–17.
12. Германович А. И. Междометия русского языка: пособие для учителя. Киев : Радянська школа, 1966. 170 с.
13. Гіруцький А. А. Вступ до мовознавства : навч. посіб. Вид. 2-ге. Мінськ : ТетраСистемс, 2003. 288 с.

14. Горпинич В. О. Морфологія української мови. Київ : Академія, 2004. 337 с.
15. Гоян О. Я. Основи телерадіожурналістики і радіоменеджменту: підруч. Вид 2-ге, допов. Київ : Веселка, 2004. 245 с.
16. Домашньов А. І., Копчук Л. Т. Особливості діалектно-літературних взаємовідносин в національних варіантах німецької мови. Москва, 2000, С. 82–84.
17. Изард К. Эмоции человека: Перевод с английского. Москва : Изд-во Московского ун-та, 1980. 440 с.
18. Иофик Л. Л. и др. Хрестоматия по теоретической грамматике английского языка. Ленинград : Просвещение, 1981. 223 с.
19. Каптюрова О. В. Вигуки сучасної англійської мови (системний та дискурсний аспекти) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. 10.02.04. Київ, 2005. 23 с.
20. Каптюрова О. В. Використання вигуків в організації мовленнєвої діяльності. *Іноземні мови*. 1997. Вип 2. С. 49–51.
21. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2000. 270 с.
22. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. Москва, 1986. 120 с.
23. Куриліна О. В. Українська мова та література. Довідник. Тестові завдання. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2014. 654 с.
24. Кушнерик В. І. Зв'язок фоносемантичних явищ з афіксами лексем сучасної німецької мови. Ужгород : Ліра, 2005. С. 95–101.
25. Леонтьев О. О. Возникновение и первоначальное развитие языка. Москва : Академия наук СССР, 1963. С. 88–129.

26. Москальская О. И. Грамматика немецкого языка (теоретический курс): Морфология. Москва : Изд-во лит-ры на иностранных языках, 1956. 394 с.
27. Мукатаєва Н. М. Організація навчально-виховного процесу з іноземних мов у 2013/2014 навчальному році (інструктивно-методичний лист). Миколаїв, 2013. 45 с.
28. Мягкова Е. Ю. Когнитивная теория эмоций и исследование эмоциональной лексики. Москва : Институт языкознания АН СССР, 1991. 196 с.
29. Немченко В. Н. Введение в языкознание : учебник для вузов. Москва : Дрофа, 2008. 703 с.
30. Орлова О.А. Некоторые особенности онлайн коммуникации – инфлективы и инфлективные конструкции. *Вестн. Нижегород. гос. лингв. ун-та. Сер.: Лингвистика и межкульт. коммуникация*. 2009. Вып. 8. С. 27–35.
31. Реформатський А. А. Введення в Мовознавство. Москва : Прес Аспент, 1996. 536 с.
32. Розен Е. В. На пороге XXI века. Новые слова и словосочетания в немецком языке. Москва : Менеджер, 2000. 192 с.
33. Сенік Г. І. Українсько-німецькі мовні контакти на Буковині : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук : 26.053.15. Київ, 2014. 22 с.
34. Серебрянников Б. А. Общее языкознание: формы существования, функции, история языка. Москва : Наука, 1970. С. 62–71.
35. Солдатова С. Н., Козонак А. В. Лингвистический статус немецкого молодёжного сленга 2018. *Young Scientist*. № 4. С. 344–348.
36. Филичева Н. И. Диалектология современного немецкого языка. Москва : Высшая школа, 1983. 232 с.

37. Шіллер Ф. Підступність і кохання : пер. с нем. Юрій Назаренко. Харків : Фоліо, 1985. С. 259–354.
38. Ameka F. Interjections: The universal yet neglected part of speech. *Journal of Pragmatics*. North-Holland, 1992. №18. 103 .
39. Ehlich K. Interjektionen. Tübingen: M. Niemeyer, 1986. 314 s.
40. Kilian J. Geschriebene Umgangssprache in computervermittelter Kommunikation. Stuttgart, 2001. S. 55–78.
41. Kleinberger G. U., Spiegel C. Jugendliche schreiben im Internet: grammatische und orthographische Phänomene in normungebundenen Kontexten. Perspektiven der Jugendsprachforschung. Frankfurt am Main, 2006. S. 101–115.
42. Mann Th. Der Erwählte. Fischer Verlag, 1980. 299 s.
43. Müller M. Lectures on the Science of Language. New York : Charles Scribner. 1862. 27 p.
44. Schiller F. Kabale und Liebe. Ленинград : Просвещение, 1975. С. 13–116.
45. Schippan Thea. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig : Bibliographisches Institut, 1984. 307 s.
46. Schweikert U. Nosferas. Die Erben der Nacht. München : CBT-Verlag, 2008. 444 s.
47. Schweizer I. Kirschblütenball. Berlin : Goldmann Verlag, 1992. 223 s.
48. Weinrich H. Textgrammatik der deutschen Sprache. Mannheim, 1993. 1101 s.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

49. Австрійський німецький, венський діалект, сленг в Австрії : веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=RUSJTV_2Szi (дата звернення: 10.11.2018).
50. Вільна електронна енциклопедія Вікіпедія. : веб-сайт. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Експресивність> (дата звернення: 05.08.2018).

51. Двойное јаја в немецком языке : веб-сайт. URL: https://vk.com/md_gruppe?w=wall-158791942_26101 (дата звернення: 22.06.2019).

52. Літературне місто. Освітній онлайн ресурс Класифікація вигуків. Групи вигуків за значенням : веб-сайт. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=13153> (дата звернення: 23.06.2019).

53. Мова та діалекти : веб-сайт. URL: <https://mayaland.org/%d0%bc%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d1%82%d0%b0-%d0%b4%d1%96%d0%b0%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%b8> (дата звернення: 13.04.2019).

54. Немецкий молодежный сленг: трудности перевода : веб-сайт. URL: <https://bookonlime.ru/lecture/12-nemeckiy-molodezhnyy-sleng-trudnosti-perevoda-0> (дата звернення: 15.09.2019).

55. Ознаки вигуків : веб-сайт. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=6511> (дата звернення: 12.12.2018).

56. Така різна німецька мова : веб-сайт. URL: <https://everest-center.com/tonkoshhi-vivchennya-nimetskoyi-movi/> (дата звернення: 12.12.2018).

57. Чому німецькою важче образити корупціонера? : веб-сайт. URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%87%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%BD%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%8E-%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D1%87%D0%B5-%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B0/a-17150592> (дата звернення: 11.10.2018).

58. Umgangssprache, або як розмовляють німці насправді? Частина 2/2 : веб-сайт. URL: <http://blog.school.karpaty.info/2015/09/16/umgangssprache-abo-yak-rozmovlyayut-nimtsi-naspravdi-chastyna-22/> (дата звернення: 16.09.2019).

59. 9 причин вивчити німецьку мову : веб-сайт. URL: <https://studway.com.ua/prichini-vivchiti-nimecku/> (дата звернення: 03.04.2019).

60. Bild.de : веб-сайт. URL: <https://www.bild.de/wa/ll/bild-de/unangemeldet-42925516.bild.html> (дата звернення: 18.07. 2019).

61. Bushido – grenzwertige Sprüche im österreichischen Fernsehen : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ffZC10jRGw0&t=478s> (дата звернення: 23.10.2018).

62. Deutsche Grammatik: «Interjektionen» (mit Sonja Hubmann) : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gPXcCLnrB0&t=441s> (дата звернення: 18.05.2019).

63. Deutsche Welle: Краткий словарь кельнского карнавала : веб-сайт. URL:

[https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%](https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%B9-)

[%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C-](https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C-)

[%D0%BA%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE](https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-)

[%D0%B0/g-19002382](https://www.dw.com/ru/%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B0/g-19002382) (дата звернення: 18.05.2019).

64. DSDS 2019 Fabrizio Giordano mit «Rehab» von Amy Winehouse : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hvIkBfU5sQ&t=231s> (дата звернення: 23.10.2018).

65. Extr@ Deutsch : веб-сайт. URL: <http://lelang.ru/german/video-kurs-german/extra-deutsch-obuchayushhij-serial-na-nemetskom-yazyke-s-subtitrami/> (дата звернення: 11.08.2019).

66. Games.de. : веб-сайт. URL: <http://games.de/> (дата звернення: 20.05.2019).

67. Lovetalk.de. : веб-сайт. URL: <http://www.lovetalk.de/> (дата звернення: 20.05.2019).

68. Mädchen.de. : веб-сайт. URL: <http://www.maedchen.de/> (дата звернення: 20.05.2019).

69. Me speaking in 12 German Dialects! : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0cMRhmBfAQY> (дата звернення: 25.05.2019).

70. Paulus Manker zu Gast im Extrazimmer : веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Y8_ibB1y0Pg&t=424s (дата звернення: 25.05.2019).

71. RR: Board-Diskussionen-Alltagsprobleme : веб-сайт. URL: <http://archiv.raid-rush.ws/> (дата звернення: 24.02.2019).

72. Schauspieler Klaus Maria Brandauer : веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=yR_WGKmpvps (дата звернення: 25.05.2019).

73. Schlobinski P. Jugendsprache und Jugendkultur. Aus Politik und Zeitgeschichte.B5/2002. : веб-сайт. URL: <https://www.bpb.de/apuz/27135/jugendsprache-und-jugendkultur> (дата звернення: 15.02.2019).

74. SPIEGEL ONLINE [Електронний ресурс] / SPIEGEL ONLINE. – Режим доступу: <http://www.spiegel.de/kultur/literatur/0,1518,676490,00.html> (дата звернення: 25.05.2019).

75. Taz.de : веб-сайт. URL: <https://taz.de/> (дата звернення: 25.05.2019)

76. Unicum.de. : веб-сайт. URL: <http://www.unicum.de/> (дата звернення: 21.02.2019).

СЛОВНИКИ

77. Александрова Т. С., Пригоникер И. Б. Новые слова в XXI веке. Немецко-русский словарь: ок. 3000 слов и выражений. Москва : Астрель. 2006. 286 с.

78. Мюллер В. Великий німецько-український словник. Близько 170000 слів та словосполучень. Київ : Чумацький шлях, 2008. 792 с.

79. Електронний словник Duden : веб-сайт. URL: <https://www.duden.de/suchen/dudenonline/machen> (дата звернення: 25.05.2019)

80. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Изд. 2-е. Москва : Просвещение, 1976. 200 с.

81. Слюсарева Н. А. Функции языка. Лингвистический энциклопедический словарь / за ред. В. Н. Ярцевої. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 564–565 с.

82. Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in 6 Bänden. Unter Leitung von G. Drosdowski. – Mannheim. Wien. Zürich: Dudenverlag, 1976. 2992 s.

83. Schmeller J. A. Bayerisches Wörterbuch, Oldenburg, 2002. 1242 s.

84. Klappenbach R. Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. 1 Band. Berlin: Akademie-Verlag, 1967. 800 s.

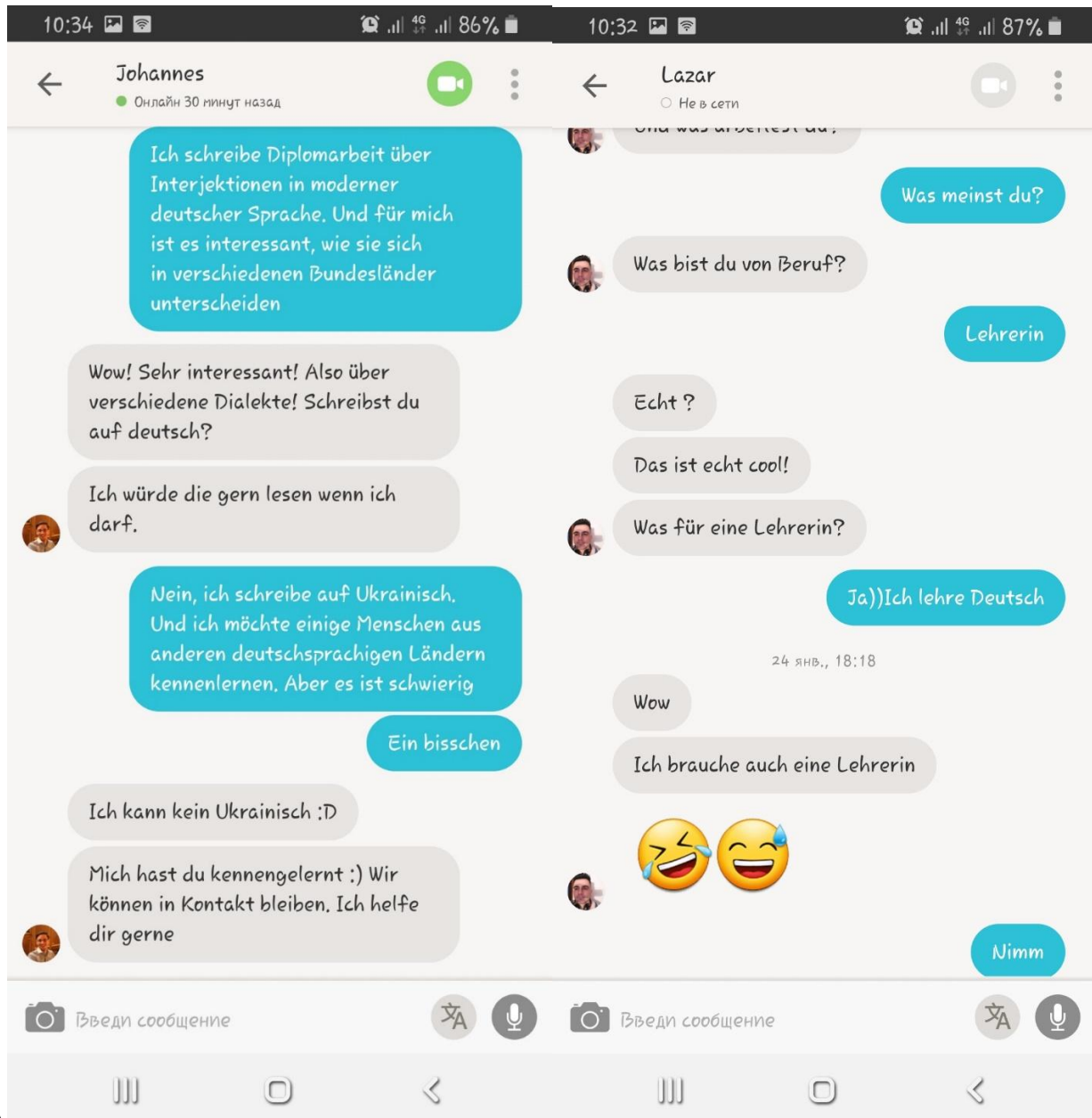
85. Wahrig G. Deutsches Wörterbuch. Gütersloh. Berlin. München. Wien : Bertelsmann Lexikon Verlag, 1974. 4185 s.

86. Wahrig G. Wörterbuch der deutschen Sprache. Deutscher Taschenbuch Verlag, 1981. 942 s.

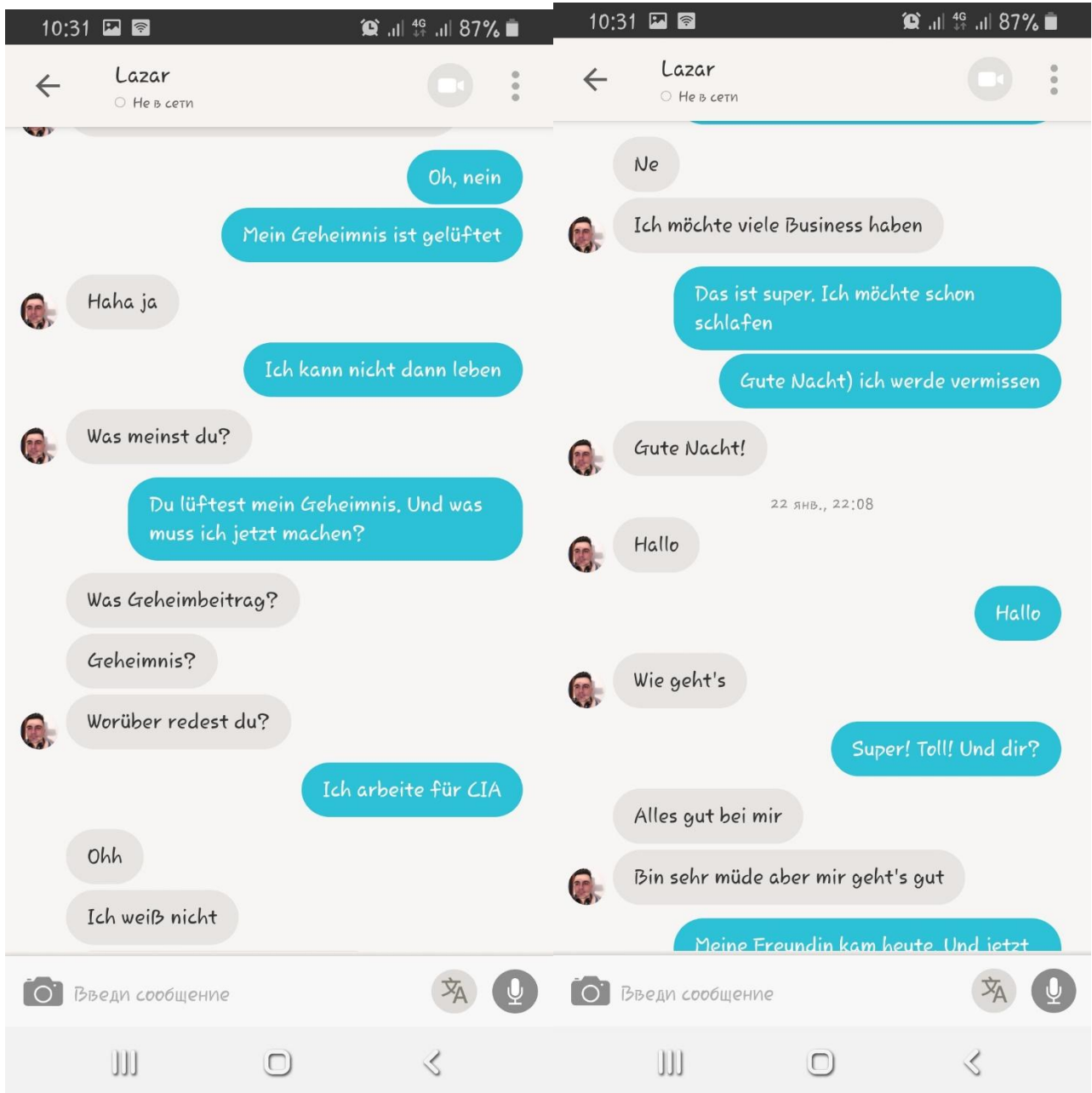
87. Wippermann P. (Hg.) Das neue Wörterbuch der Szenesprachen. Mannheim-Wien-Zürich: Dudenverlag, 2009. 207 s.

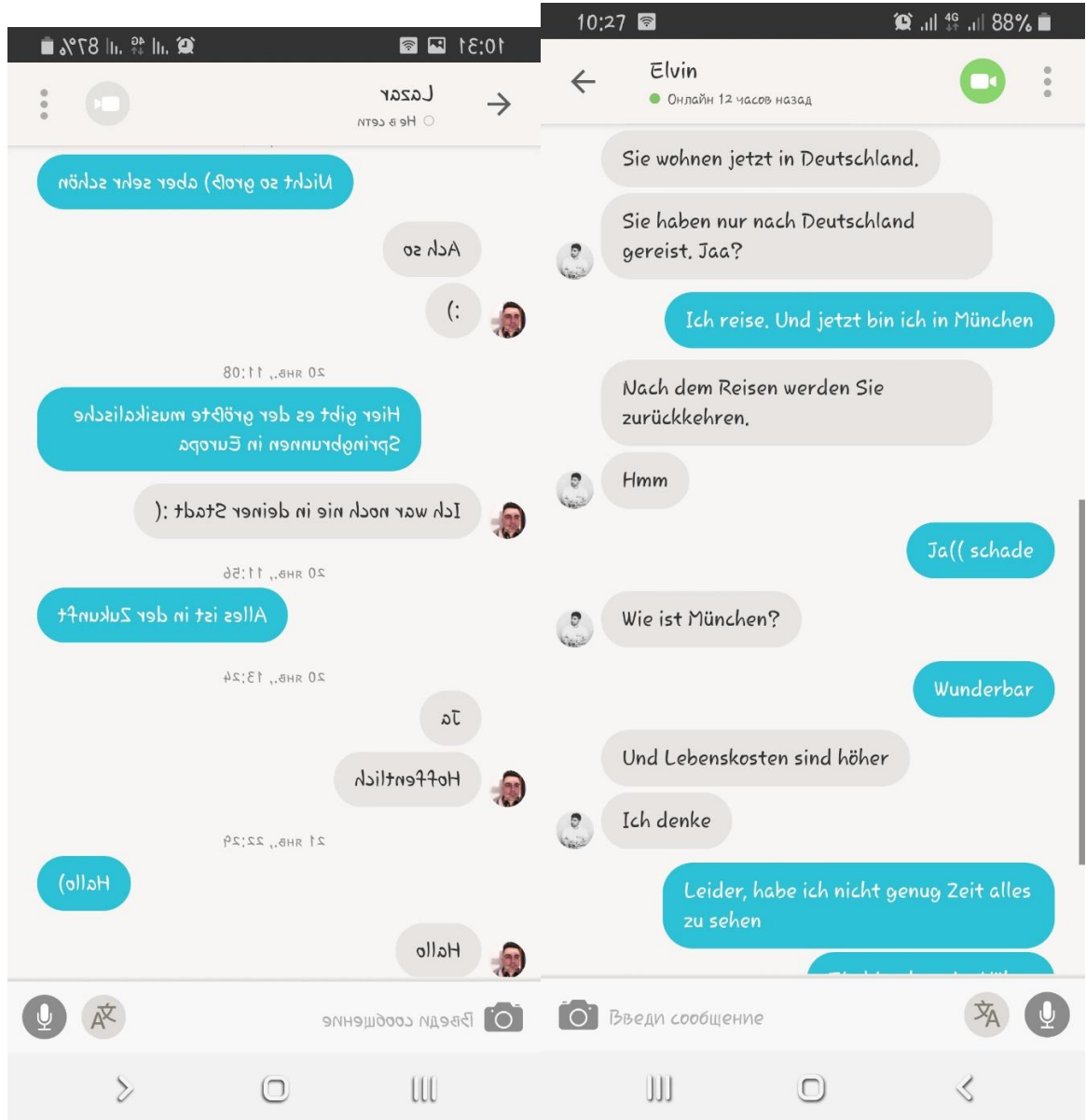
ДОДАТКИ

Додаток

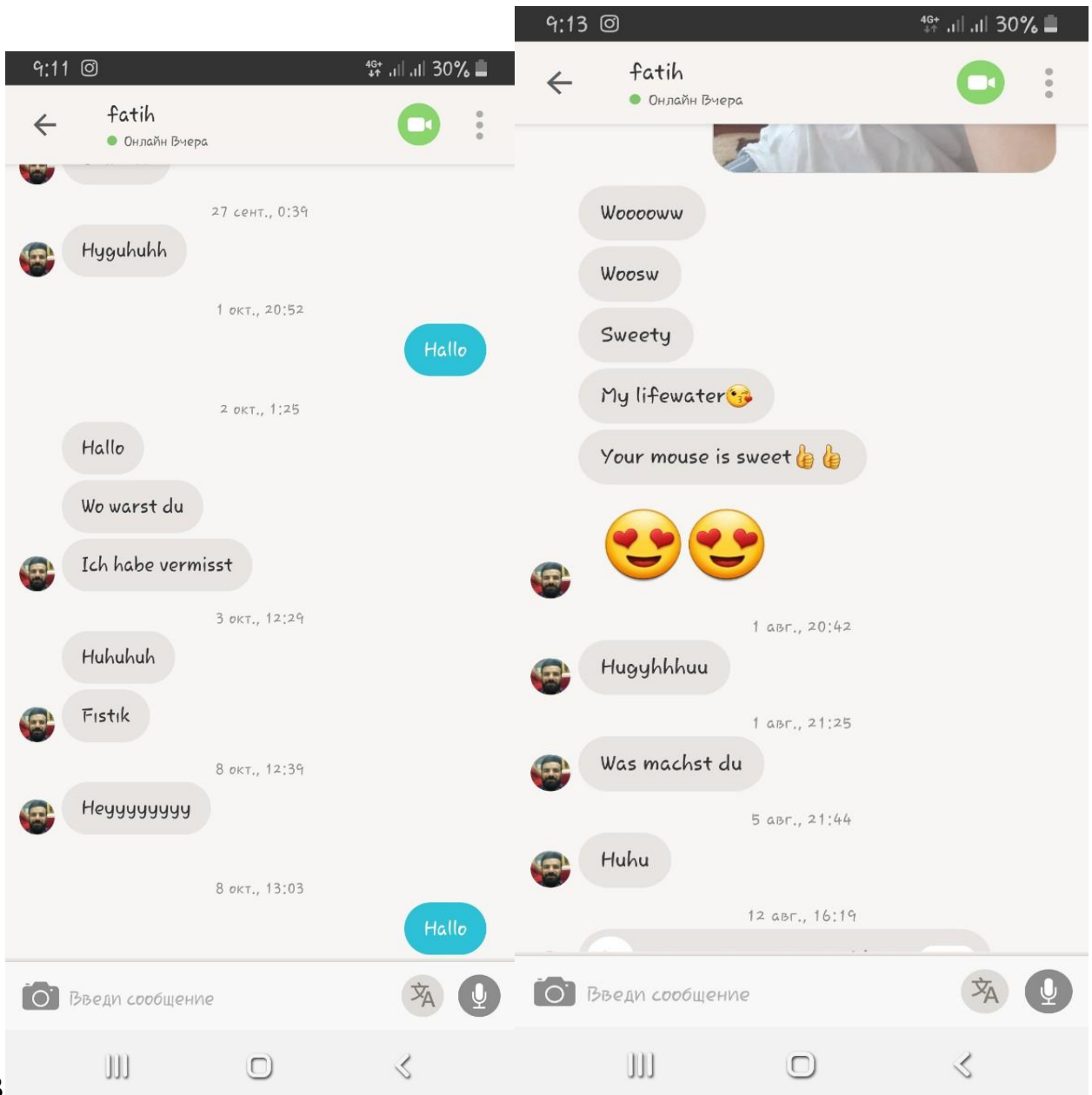

A

Додаток

B

9:13   4G+   30%

← fatih
● Онлайн Вчера

und alles ist zu teuer. Ich kann nach Europa für dieses Geld fahren.

Wie Erinnerungen hast du

Wie sind die Menschen

Teuer???

 Interessant

Ja, sehr teuer.

Für Ukrainer

Schade

 Ausländer können Spaß in Odessa haben

Ja, ich weiß

Arbeitsblatt 1

Übung 1. Arbeiten Sie zu zweit. Schreiben Sie alle deutschen Interjektionen, die Sie kennen. Und dann präsentieren Sie Ihrem Partner. Vergleichen Sie die Resultate.

Übung 2. Verbinden Sie deutsche Interjektionen und ihre ukrainischen Äquivalenten.

1) Hey!	g) Ну да
2) Abgemacht!	h) Хмм...
3) Hmm...	i) Щоо?
4) Ach so	j) Домовились!
5) Na ja	k) Ей!
6) Waas?	l) Ах так

Übung 3. Schauen Sie nächste Szene an und ergänzen Sie ihre Liste. Schreiben Sie und sagen, welche Bedeutung die Interjektionen in dieser Situation haben.

Übung 4. Sehen Sie die erste Serie an. Ergänzen Sie die fehlenden Interjektionen und erzählen Sie die Situation.

- 1) Vor sieben Jahren waren wir Brieffreunde. _____ du liebe Zeit! Jetzt erinnere ich mich wieder. Der Brief ist von Sam! Sam Scott!
- 2) SASCHA: «Hast du ein Bett für mich?» _____ – Er will hier übernachten. ANNA: _____, die Tarantel!
- 3) NIC: _____ Mach mal langsam.
- 4) NIC: Mensch, das ist ja schrecklich! Kein Wort zu den Mädchen! Pssst. Verstehst du?
- 5) Nic, _____! HAT MEIN FAHRRAD ANGEFASST! Wie _____! Und Sam aus Amerika ist hier. Aber sein Deutsch ist katastrophal! _____!

Übung 5. Ergänze die nächsten Interjektionen.

endlich	Moment mal.	Naja	Waaas?	in Ordnung	Mmh
Wie bitte?	Hey	Hihi!	Ha ha	Wow!	Hey

- 1) Es ist _____ wieder Ferienzeit – und alle fahren zum Flughafen ...
- 2) Sie fliegen nach Florida – wow ... Thailand – ahh ..., Ägypten – ooo ... und Belgien. _____ Belgien? Warum Belgien?
- 3) _____ – vielleicht lieber nicht mit dem Auto. Das ist Sam Scott für Kanal 9.
- 4) _____ Barbarella?! Ja – der Interviewtermin für David Beckham ist okay ... Ja, und der für Prinzessin Caroline von Monaco auch ... Nein, Madonna wird nicht kommen. Ja, _____, Barbarella.
- 5) _____, na, okay ...

- 6) Okay. _____ 1300 Euro pro Person? Mensch, das ist doch viel zu teuer! Nee, da müssen wir woanders hinfliegen
- 7) _____, super Idee – wohin fahren wir?
- 8) _____, wir können doch schon mal üben gehen.
- 9) _____, wirklich witzig!
- 10) _____ Schaut euch das an! Das ist toll!

Додаток D

Arbeitsblatt 2

Übung 1. Schreiben Sie aus den Sätzen nur die Interjektionen aus.

- 1) Schlaf gut, Nic ... Komm, Siggy, wir müssen los!
- 2) Anna und ihre Hippie-Freunde wollen heute demonstrieren ... vor einer Kosmetikfabrik. Pah! Versteht sie denn nicht, was heute für ein wichtiger Tag für mich ist?
- 3) Ah, Sam! Endlich! Okay – du gehst jetzt sofort zur Kosmetikfabrik Garrier...
- 4) Das hier ist kein Kaffeeklatsch! Na los! Stell ihr eine Frage!
- 5) Mmh – weißt du etwas über die, mmh, gestohlenen Meerschweinchen?
- 6) Anna! Schnuckiputzi! Ich kann das erklären!
- 7) Es war traaaaumhaft ... Okay nic – schließ mal deine Augen ... na los, mach die Augen zu. Na? Tatata-taaa! Na, was sagst du jetzt?
- 8) Okay, Leute! Ich fahre jetzt zur Premiere ... mit echten Schauspielern ... da könntest du was lernen, Nic ... uuups, entschuldige! Ich hab leider keine Karte für dich! Aber ich erzähl dir alles später – jedes Detail. Ciao!

Übung 2. Schau die nächste Szene an. Sortieren Sie die Sätze durch die Emotionen: positive oder negative. Beachten Sie auf Interjektionen.

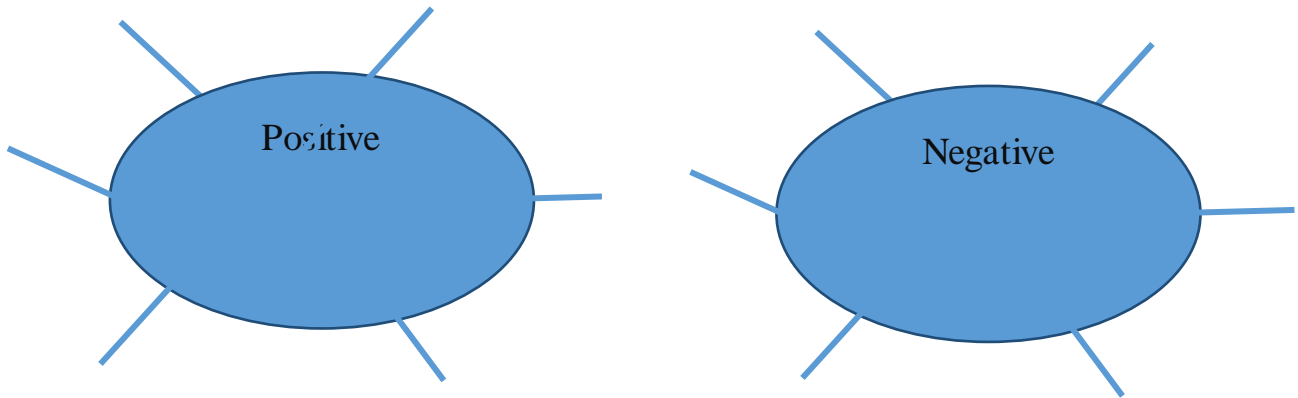
- 1) Warte ... warte ... komm hier rein ...
- 2) He, Kumpel – vielleicht hat sie eine Freundin ...
- 3) Wow ... yeah!
- 4) Ich bin gerade beschäftigt ... Aaaaahhh! Ich habe gewonnen!
- 5) Na los! ... Los schon! Denkt! Denkt nach!
- 6) Ich bin Multi-Millionärin. ABER OHNE LOTTOSCHEIN!
- 7) STOPP! Also, was wollt ihr unternehmen?
- 8) Der Gewinn muss bis 10 Uhr heute Abend gemeldet werden – klar?
- 9) Was für ein Tag! Heute traf ich Elke an der Ampel
- 10) Grrrr – ruf mich an, wenn du den Schein gefunden hast!
- 11) Aaaaah! Wo bleibt Sam? Wo ist mein Schein?
- 12) Oh, Sam! Armer Sam! Wir haben den Schein gerade gefunden.

Positive	Negative

Übung 3. Arbeiten Sie in den Gruppen. Sehen Sie eine Serie und spielen Sie die Szene.

Arbeitsblatt 3.

Übung 1. Schreiben Sie positive und negative Interjektionen.

Übung 2. Schau die Szene «Die neue Vermieterin». Erklären Sie, zu welcher Wortart die markierten Wörter gehören.

Die neue Vermieterin

SASCHA: *Oh, hallo... ich bin Sascha... Und das ist Anna Und das ist Sam aus Amerika...*

EDELTRAUT: *Hallöchen, Sam...*

SAM: *Hi.*

SASCHA: *Sam wohnt nebenan mit Nic...*

EDELTRAUT: *Ach ja, Nic ... den kenne ich ja schon... stimmt doch, oder?*

NIC: Ähh ... ja ... das stimmt.

EDELTRAUT: Wir müssen über die Miete sprechen... in deiner Wohnung?

NIC: Ähh... super!

SAM: Den Abstand zwischen 2 Regalbrettern messen...Okay. Halt mal bitte, Anna. Ja, okay. So sollte es gehen... Na bitte!

ANNA: Ähh ... Sam ... meinst du, das ist richtig so? Das ist zu nah aneinander!

SAM: Ich möchte richtige Freunde.

SASCHA: Sam! Ha, Sam. Die fünf reichsten Familien in Amerika. Die Familie Scott. Da bist Du, Sam.

SAM: Bitte sage nichts zu Anna

SASCHA: Warum?

SAM: Weil Sascha...

SASCHA: Ja?

SAM: Weil ... ich bin in Anna verliebt.

NIC: DING – DONG!

SASCHA: Und wo willst du hin? Du siehst ja aus wie John Travolta!

EDELTRAUT: Er geht mit mir aus! He, Nic, Schätzchen! Du siehst ja spitze aus!

SASCHA: Das ist schon das dritte Mal diese Woche ...

EDELTRAUT: Das vierte ... wir waren im Theater, im Kino, beim Abendessen, und gestern Abend beim Salsa-Tanzen ... Ich bin die Salsa-Königin!

ANNA: Was macht ihr denn heute Abend?

NIC: Heute gibt's Karaoke!!

EDELTRAUT: Ich bin die Karaoke-Königin! Komm Schatz, wir gehen!

Tschüss,

Kinderchen...

SAM: Tschüss!

SASCHA: *Ich bin die Karaoke-Königin! Die singt bestimmt wie eine Kröte!*

ANNA: *Also, Sam... wo waren wir...*

SAM: *Okay, Anna. Ich glaube, jetzt geht's...*

Übung 3. Wer sagt was? Verbinden Sie.

- 1) Sascha, Schätzchen - hat jemand für mich angerufen?
- 2) Genau! Also ...

- 3) Ja wirklich, Anna? Und warum?

- 4) Was ist? Was ist los?

- 5) Hey! Toll, Mann! Ist ja super ...

- 6) Ha! Das würde dir so passen!
Was ist eigentlich los hier?

- 7) Ooh ... heiß und stürmisch ...

